

Załącznik
do uchwały nr XII/118/15
Rady Powiatu we Włocławku
z dnia 29 grudnia 2015 r.

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W POWIECIE WŁOCŁAWSKIM
NA LATA 2016-2025

WŁOCŁAWEK, 2015 rok

SPIS TREŚCI

I. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII.

1.1. Wprowadzenie do Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016 – 2025.....

1.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi .....

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WŁOCŁAWSKIEGO.

2.1. Położenie geograficzne i sytuacja demograficzna powiatu .....

2.2. Zadania powiatu wynikające z zapisów ustaw .....

2.3. Zasoby .....

III. DIAGNOZA.

3.1. Ubóstwo.....

3.2. Bezrobocie.....

3.3. Niepełnosprawność .....

3.4. Problemy opiekuńczo-wychowawcze .....

3.5. Przemoc w rodzinie .....

3.6. Edukacja .....

3.7. Zdrowie publiczne .....

IV. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU.

4.1. Analiza SWOT .....

4.2. Cel główny i cele strategiczne .....

4.3. Prognoza zmian .....

V. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII.

5.1. Wdrożenie, monitorowanie, ewaluacja .....

5.2. Wskaźniki .....

5.3. Źródła finansowania .....

ZAKOŃCZENIE .....

SPIS TABEL I WYKRESÓW .....

I. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII.

1.1. Wprowadzenie do Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016 – 2025.

Zgodnie z art.19 ust 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r. poz. 163, z późn. zm.) jednym z zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej jest „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”. Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym priorytety w działaniach powiatu w zakresie polityki społecznej.

Dobrem nadrzędnym strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej jako całości; w praktyce stanowi skuteczny instrument realizacji przyjętych założeń dla osiągnięcia stanu określonego w wizji.

Ma ona również pomóc w umocowaniu prawnym konkretnych działań, jest istotnym ogniwem w hierarchii dokumentów strategicznych poczynając od Narodowego Planu Rozwoju aż do strategii gminnych, zachowując w stosunku do nich pełną kompatybilność i komplementarność. Po okresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie włocławskim opracowanej na lata 2005 – 2015 nadszedł czas na wytyczenie nowych kierunków i zadań służących niwelowaniu niepokojących zjawisk społecznych występujących w naszym powiecie.

Przygotowanie nowej strategii ma na celu stworzenie podstaw merytorycznych, metodologicznych i organizacyjnych dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych w powiecie włocławskim w latach 2016-2025. Zakres i typ kompetencji przypisanych samorządowi powiatowemu ma daleko idące konsekwencje dla systemu polityki społecznej, a zwłaszcza systemu szeroko rozumianej pomocy społecznej. Szczegółowe zadania, za które w tej sferze ponosi odpowiedzialność samorząd powiatowy precyzuje przede wszystkim ustawa o pomocy społecznej oraz – w odniesieniu do osób niepełnosprawnych – ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych a także, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu - ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, a w zakresie promocji i ochrony zdrowia –ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Fundamentem przedstawionej strategii jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału. Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest, bowiem stworzenie takiego systemu zaspokajania potrzeb społecznych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających warunków społecznych. Niniejszym dokumentem określono cele strategiczne i wskazano kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 została przygotowana w oparciu o dane statystyczne przekazane przez ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku, Samodzielny Publiczny Zespół Przychodni Specjalistycznych we Włocławku, Starostwo Powiatowe we Włocławku. Zostały wykorzystane także dane z Głównego Urzędu Statystycznego. Analizą objęto informacje, sprawozdania i opracowania, na podstawie

których, dokonano oceny ogólnej sytuacji społecznej w powiecie, a następnie identyfikacji głównych problemów społecznych.

Do jej opracowania Zarząd Powiatu we Włocławku Uchwałą Nr 70/15 z dnia 16 lipca 2015r powołał Zespół ds. opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025, w skład którego wchodził: Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku, Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zespołu Przychodni Specjalistycznych oraz Naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego we Włocławku.

Przedłożony materiał został opracowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne.

1.2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i powiatowym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Do dokumentów tych należy:

- ✓ Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- ✓ Strategia „Europa 2020” – na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- ✓ Narodowa strategia integracji społecznej,
- ✓ Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020,
- ✓ Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ✓ Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ✓ Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- ✓ Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WŁOCŁAWSKIEGO.

2.1. Położenie geograficzne i sytuacja demograficzna powiatu.

Powiat włocławski leży w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na lewym brzegu rzeki Wisły. Wyjątek stanowi gmina Fabianki, która, jako jedyna, położona jest na prawym brzegu Wisły. Z granic powiatu ziemskiego włocławskiego wydzielony jest powiat grodzki - miasto Włocławek, na obszarze którego położona jest siedziba powiatu ziemskiego włocławskiego.

Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 1 472 km², co stanowi 8,2% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i zamieszkuje w nim 87 198 osób (4,6 % ludności województwa). Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 59 osób na km² (dla porównania w województwie 117 osób na km², a w kraju 124 osoby na km²), przy czym najwyższy występuje w gminie Fabianki i wynosi 103 osoby na km². Na terenie powiatu jest 13 gmin, 437 wsi oraz 274 sołectwa, dodatkowo zajmuje on pierwsze miejsce w województwie pod względem ilości miejscowości posiadających prawa miejskie tj. Brześć Kujawski, Chodecz, Izbica Kujawska, Kowal, Lubień Kujawski i Lubraniec. Zamieszkuje w nich od 1.293 do 4.603 osób i skupiają łącznie 20% ludności powiatu.

Ludność powiatu włocławskiego w latach 2012-2014.

Tabela nr 1

Płeć	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Kobiety	43.876	43.799	43.785
mężczyźni	43.322	43.121	43.024
Ogółem	87.198	86.920	86.809

Źródło: dane GUS „Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2012r” oraz 2013 i 2014 r.”

Ludność powiatu włocławskiego w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2012-2014.

Tabela nr 2

Rok	Ilość mieszkańców powiatu w.g. wieku			Ludność powiatu ogółem
	Wiek Przedprodukcyjny	Wiek Produkcyjny	Wiek Poprodukcyjny	
2012	16.849	55.667	14.682	87.198
2013	16.422	55.548	14.950	86.920
2014	16.110	55.420	15.279	86.809

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w „Województwo Kujawsko-Pomorskie Podregiony. Powiaty, Gminy 2013 rok” i 2014 rok, Bank danych lokalnych – strona internetowa.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności powiatu na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich to spadająca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży. Druga z kolei odnosi się do wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez osoby w wieku produkcyjnym, której liczba również spada. Powyższe tendencje będą wymagały dostosowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak również seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie oferty edukacyjno-wychowawczej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej jak też rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego

Prognoza liczby ludności (GUS) przewiduje, że w roku 2025 w powiecie włocławskim będą zamieszkiwać 84 743 osoby, co oznacza spadek liczby ludności o 2,5 % w stosunku do roku 2013, podobny spadek liczby ludności zanotuje województwo kujawsko-pomorskie (o 2,6%).

Mapa nr1 Powierzchnia powiatu włocławskiego.

2.2. Zadania powiatu wynikające z zapisów ustaw.

2.2.1. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, powiat realizuje określone zadania publiczne. Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r. poz. 163, z późn. zm.).

Pomoc społeczną w skali powiatu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczą wyspecjalizowane instytucje tj. ośrodki pomocy społecznej podległe władzom gmin oraz od 01.01.1999 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - jednostka podległa władzom powiatu. Ustawa przypisuje tym instytucjom określone kompetencje realizowane w postaci zadań własnych samorządu gminnego i powiatowego oraz zadań zleconych samorządom przez administrację rządową. Pełna realizacja tych zadań jest możliwa tylko w partnerskim współdziałaniu z otoczeniem tj. oświatą, służbą zdrowia, sądem, policją, prokuraturą, kościołem. Zależy też od aktywności społecznej przejawiającej się np. w inicjatywach, istnieniu i działaniu organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej. Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;

- 8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- 9) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponad gminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 10) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 11) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 12) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 13) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 14) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 15) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

2.2.2. Zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat.

Powiat realizuje następujące zadania w tym zakresie:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

2.2.3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.)

Do zadań powiatu należy:

- 1) opracowywanie i realizacja (zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych) powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - ✓ rehabilitacji społecznej,
  - ✓ rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - ✓ przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów,
- 3) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- 5) finansowanie z Funduszu PFRON wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,

6) dofinansowywanie:

- ✓ uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- ✓ sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- ✓ zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przekazywane osobom niepełnosprawnym,
- ✓ likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- ✓ rehabilitacji dzieci i młodzieży,

7) dofinansowywanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,

8) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich przeszkolenie oraz przekwalifikowanie,

9) przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,

10) zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,

11) szkolenie osób niepełnosprawnych,

12) dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego.

2.2.4. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zadania powiatu obejmujące zakres pomocy osobom dotkniętymi przemocą w rodzinie określone zostały między innymi w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r, poz.1390).

Do zadań powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno -edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2.2.5. Zadania powiatu w zakresie bezrobocia.

Zdania samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy określone zostały m.in. w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2015,poz.149)

Do zadań powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach,
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- 3) udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie,
- 4) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
- 5) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- 6) kierowanie bezrobotnych do realizatora działań aktywizacyjnych, któremu marszałek województwa zlecił wykonanie działań aktywizacyjnych,
- 7) realizacja zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawcy,
- 8) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy,
- 9) ustalanie profili pomocy dla bezrobotnych,
- 10) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy,
- 11) inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych,
- 12) opracowywanie badań, analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady rynku pracy oraz organów zatrudnienia,
- 13) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- 14) współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy,
- 15) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja,
- 16) współpraca z wojewódzkimi urzędami pracy w zakresie świadczenia podstawowych usług rynku pracy, w tym w opracowywaniu i aktualizacji informacji zawodowych,
- 17) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
- 18) wydawanie decyzji o:
  - a) uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
  - b) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
  - c) obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia i przygotowania zawodowego dorosłych

finansowanych z Funduszu Pracy,

d) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków,

19) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych,

20) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, w szczególności przez:

a) realizowanie działań sieci EURES (Europejskich ofert pracy) we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw oraz innymi podmiotami uprawnionymi do realizacji działań sieci EURES,

b) realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw,

21) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi,

22) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca lub postępowaniem o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy,

23) realizowanie zadań związanych z podejmowaniem przez cudzoziemców pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

24) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy,

19) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania,

25) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,

26) inicjowanie i realizowanie badań i analiz wykorzystywanych w działaniach prowadzonych przez urzędy pracy,

27) organizacja i realizowanie programów specjalnych,

28) realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z wojewódzkim urzędem pracy,

29) przetwarzanie informacji o bezrobotnych, poszukujących pracy i cudzoziemcach zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

31) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych,

32) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

2.2.6. Zadania powiatu z zakresu zdrowia publicznego.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia.

Zadania powiatu w zakresie ochrony zdrowia można podzielić na:

1) zadania wynikające z funkcji podmiotu tworzącego dla samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej,

2) udział w realizacji zadań z zakresu zdrowia psychicznego.

2.3. Zasoby.

2.3.1. Zasoby miast i gmin powiatu włocławskiego w zakresie pomocy społecznej.

Na terenie powiatu włocławskiego funkcjonuje trzynaście gminnych, miejsko-gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej, są to:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalu.
2. Brzeski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brześciu Kujawskim.
3. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chodczu.
4. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Izbicy Kujawskiej.
5. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.
6. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubrańcu.
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baruchowie.
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boniewie.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choceniu.
10. Gminny Ośrodek pomocy Społecznej w Fabiankach.
11. Gminny Ośrodek pomocy Społecznej w Kowalu.
12. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaniu.
13. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Włocławku.

W ośrodkach tych zatrudnionych jest łącznie 109 pracowników.

Pomoc osobom niepełnosprawnym świadczona jest również przez domy pomocy społecznej w Kowalu, Rzeżewie, Izbicy Kujawskiej, Kurowie i Wilkowiczkach oraz środowiskowe domy samopomocy znajdujące się na terenie powiatu włocławskiego w Kowalu i Czarnem. Placówka w Czarnem prowadzona jest przez gminę Baruchowo.

2.3.2. Zasoby miast i gmin powiatu włocławskiego w zakresie zdrowia.

Wykaz placówek służby zdrowia na terenie powiatu włocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3

Wykaz placówek służby zdrowia na terenie powiatu włocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach.

L.p.	Miasto/Gmina	Placówki służby zdrowia
1.	Miasto Kowal	1.NZOZ, Kowal, ul. Matejki 6 2. NZOZ, Kowal, ul.Piwna 29 3. NZOZ „VITAMED”- Rehabilitacja, Kowal, ul. Piłsudskiego 56
2.	Miasto/Gmina Brześć Kujawski	1.NZOZ „PRIMED” 2.NZOZ „MEDYKON” 3.NZOZ „MARMED” w Wieńcu Zdroju 4.Uzdrowisko Wieniec Zdrój
3.	Miasto/Gmina Chodecz	1.NZOZ „ALMEDIC”, Chodecz, ul. Aleja Zwycięstwa 34 2.NZOZ „ELUMED”, Chodecz, Aleja Zwycięstwa 6

4.	Miasto/Gmina Izbica Kujawska	1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Izbica Kujawska, ul. Narutowicza 16
5.	Miasto/Gmina Lubień Kujawski	1. Centrum Diagnostyczno-Lecznicze „BARSKA” sp. z o.o we Włocławku, Ośrodek Zdrowia w Lubieniu Kujawskim, 2. NZOZ, Przychodnia Medycyny Rodzinnej, Kłóbka 10
6.	Miasto/Gmina Lubraniec	1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Lubraniec, ul. Szulca 1 2. NZOZ „LUBRAMED”, Lubraniec, ul. Kochanowskiego 11 3. NZOZ „PROFESMED” w Zgłowiączce, 4. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Redczu Wielkim, 5. Gabinet Rehabilitacyjny, Lubraniec, ul. Nowomiejska 11
7.	Gmina Baruchowo	NZOZ „PROF.-MED.” Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Ośrodek Zdrowia w Kłótnie
8.	Gmina Boniewo	Centrum Diagnostyczno-Lecznicze „BARSKA” sp. z o.o we Włocławku, Ośrodek Zdrowia w Boniewie
9.	Gmina Chocień	1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Przychodnia Lekarska "Galmed", Chocień, ul. Czerniewicka 2 2. Przychodnia Lekarska „PRO-MED.”, Chocień, ul. Piastowska 1 3. Przychodnia Lekarska „MEDYK” w Czerniewicach
10.	Gmina Fabianki	1. NZOZ „MEDYK” w Fabiankach, 2. NZOZ „PULS” w Fabiankach
11.	Gmina Kowal	Brak placówek służby zdrowia
12.	Gmina Lubanie	1. NZOZ „INTERMED” w Lubaniu, 2. Grupowa Praktyka Pielęgniarek i Położnych „ADE-MED.” w Lubaniu
13.	Gmina Włocławek	1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej z siedzibą w Kruszynie, 2. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Włocławek z siedzibą w Smólniku

Źródło: dane ops powiatu włocławskiego

2.3.3. Zasoby miast i gmin powiatu włocławskiego w zakresie edukacji.

Na terenie powiatu znajduje się dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa, umożliwiającą stosunkowo łatwy dostęp do placówek oświatowych. Szkoły ponadgimnazjalne oferują młodzieży kształcenie o różnorodnych profilach.

Wykaz placówek oświatowych na terenie powiatu włocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4

Wykaz placówek oświatowych na terenie powiatu włocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach.

L.p.	Miasto/Gmina	Placówki oświatowe
1.	Miasto Kowal	1.Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Kowalu, ul. K. Wielkiego 9 2.Zespół Szkół Samorządowych w Kowalu, ul. Piwna 20 3.Liceum Ogólnokształcące w Kowalu, ul. Piwna 20
2.	Miasto/Gmina Brześć Kujawski	1. Szkoła Podstawowa Nr 1 w Brześciu Kujawskim, ul. H. Sawickiej 21 2. Gimnazjum Nr 1 w Brześciu Kujawskim, ul. H. Sawickiej 21 3. Szkoła Podstawowa im. K. Makuszyńskiego w Wieńcu, ul. Szkolna 1 4. Gimnazjum Nr 2 w Wieńcu, ul. Szkolna 1 5. Zespół Szkół Nr 2 w Brześciu Kujawskim, ul. Konarskiego 63 6. Szkoła Podstawowa im. L.J. Kronenberga w Brzeziu, Brzezcie 63 7. Niepubliczna Szkoła Podstawowa, Kąkowa Wola 22 8. Przedszkole Publiczne Nr 1 „Kraina Bajek”, ul. H. Sawickiej 21 w Brześciu Kuj.
3.	Miasto/Gmina Chodecz	1.Samorządowy Zespół Placówek Oświatowych w Chodczu, ul. Waryńskiego 20 2.Szkoła Podstawowa w Cettach 3.Szkoła Podstawowa w Zalesiu 4.Zespół Szkół im. Wł. Reymonta w Chodczu, ul. Kaliska 9/11
4.	Miasto/Gmina Izbica Kujawska	1.Szkoła Podstawowa im. Marszałka J. Piłsudskiego w Izbicy Kujawskiej, ul. Tymieniecka 1 2.Gimnazjum im.A.Słubickiego w Izbicy Kujawskiej, ul. Nowomiejska 3 3. Zespół Szkół, Błenna 2 4. Filia Szkoły Podstawowej, Szczkowo 26 5. Przedszkole Samorządowe w Izbicy Kujawskiej, ul. Narutowicza 63 6.Zespół Szkół im .J. Kasprowicza w Izbicy Kujawskiej, ul. Nowomiejska 5
5.	Miasto/Gmina Lubień Kujawski	1. Zespół Placówek Oświatowych w Lubieniu Kujawskim, ul. Szkolna 15 2. Zespół Szkół w Kłóbce 3. Szkoła Podstawowa w Kanibrodzie 4.Szkoła Podstawowa w Kaliskach

6.	Miasto/Gmina Lubraniec	1. Zespół Szkół (w tym Publiczna Szkoła Podstawowa i Publiczne Gimnazjum) w Lubrańcu, ul. Nowa 6 2. Zespół Szkół w Kłobii (w tym Publiczna Szkoła Podstawowa i Publiczne Gimnazjum) 3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Zgłowiączce 4. Publiczna Szkoła Podstawowa w Sarnowie 5. Publiczne Gimnazjum w Siemnowku 6. Przedszkole Samorządowe z oddziałami integracyjnymi w Lubrańcu, ul. Nowa 4 7. Zespół Szkół (w tym LO i Zasadnicza Szkoła Zawodowa) w Lubrańcu, ul. Brzeska 51 8. Zespół Szkół im. M. Grodzickiej (w tym Technikum Ekonomiczne, Technikum Agrobiznesu, Technikum Logistyczne) w Lubrańcu Marysinie
7.	Gmina Baruchowo	Zespół Szkół w Baruchowie
8.	Gmina Boniewo	Zespół Szkół w Boniewie
9.	Gmina Choceń	1. Szkoła Podstawowa w Choceniu, ul. Sikorskiego 12 2. Szkoła Podstawowa w Śmiłowicach 3. Szkoła Podstawowa w Wilkowicach 4. Gimnazjum w Choceniu, ul. Sikorskiego 12 5. Społeczne Liceum Ogólnokształcące i Społeczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Choceniu, ul. Sikorskiego 12 6. Przedszkole Niepubliczne w Choceniu, ul. Polna 16 7. Przedszkole Prywatne w Śmiłowicach 8. Niepubliczne Przedszkole „Miś” w Czerniewicach
10.	Gmina Fabianki	1. Publiczna Szkoła Podstawowa im. J. Pietrkiewicza w Fabiankach 2. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Szpetalu Górnym 3. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Cyprianie 4. Zespół Szkół Publicznych w Nasiegniewie 5. Publiczna Szkoła Podstawowa w Świątkowiznie
11.	Gmina Kowal	1. Zespół Szkół w Grabkowie 2. Szkoła Podstawowa filia Więslawicach 3. Przedszkole w Grabkowie
12.	Gmina Lubanie	1. Zespół Szkół im. J. Pawła II w Lubaniu 2. Szkoła Podstawowa w Przywieczerzynie 3. Szkoła Podstawowa w Ustroniu 4. Przedszkole Samorządowe w Lubaniu
13.	Gmina Włocławek	1. Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. J. Korczaka w Smólniku 2. Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Kruszyne

Źródło: dane ops powiatu włocławskiego

2.3.4. Zasoby powiatu w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej, zdrowia, edukacji, instytucji promocji zatrudnienia i rynku pracy.

Jednostki organizacyjne powiatu włocławskiego w zakresie:

1. Pomocy społecznej i pieczy zastępczej:

- a) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku,
- b) Dom Dziecka w Lubieniu Kujawskim
- c) Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Brzeziu,
- d) Dom Pomocy Społecznej w Kurowie,
- e) Dom Pomocy Społecznej w Rzeżewie
- f) Dom Pomocy Społecznej w Wilkowiczkach,
- g) Dom Pomocy Społecznej w Kowalu,
- h) Dom Pomocy Społecznej w Izbicy – prowadzony przez Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności – Orioniści Prowincja Polska z siedzibą w Warszawie działający na zlecenie Powiatu Włocławskiego, zgodnie z umową Nr 91/2013 o powierzenie realizacji zadania publicznego,
- i) Środowiskowy Dom Samopomocy w Kowalu.

2. Zdrowia:

Samodzielny Publiczny Zespół Przychodni Specjalistycznych we Włocławku.

3. Edukacji:

- a) Liceum Ogólnokształcące im. Królowej Jadwigi w Kowalu
- b) Zespół Szkół w Kowalu
- c) Zespół Szkół im. J. Kasprowicza w Izbicy Kujawskiej,
- d) Zespół Szkół w Kowalu,
- e) Zespół Szkół Specjalnych w Brzeziu
- f) Zespół Szkół im. Wł. Reymonta w Chodczu,
- g) Zespół Szkół im. M. Grodzickiej w Marysinie,
- h) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubrańcu,
- i) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubieniu Kujawskim.

4. Promocji zatrudnienia:

Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku.

5. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych:

- a) Stowarzyszenie Rodzin Niepełnosprawnych oraz Rodzin Patologicznych w Fabiankach,
- b) Stowarzyszenie Osób i Rodzin Osób Niepełnosprawnych oraz Rodzin Patologicznych w Boniewie,
- c) Stowarzyszenie Osób i Rodzin Osób Niepełnosprawnych oraz Rodzin Patologicznych „Życzliwe serce” w Izbicy Kujawskiej,
- d) Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych i Dzieci z Rodzin Patologicznych w Brześciu Kujawskim.

III. DIAGNOZA.

Analiza powodów przyznawania pomocy społecznej stanowi istotny element wielowymiarowej diagnozy sytuacji społecznej w powiecie. Ta część diagnozy identyfikuje najważniejsze problemy społeczne występujące w powiecie. Analizując dane statystyczne dotyczące beneficjentów pomocy społecznej należy brać pod uwagę kontekst sytuacji społeczno-ekonomicznej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego a także fakt, iż jednemu klientowi pomocy społecznej wsparcie może zostać udzielone z kilku powodów. Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej jest uzależnione od spełnienia warunku określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej określającego wysokość kryterium dochodowego osoby lub rodziny. Zgodnie z tym przepisem prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej.

Od dnia 1 października 2015 r dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 634zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwoty 514 zł, przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Powody wymienione w art. 7 to:

- 1) ubóstwo,
- 2) sieroctwo,
- 3) bezdomność,
- 4) bezrobocie,
- 5) niepełnosprawność,
- 6) długotrwała lub ciężka choroba,
- 7) przemoc w rodzinie,
- 8) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- 12) trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizm lub narkomania,
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa,
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Na terenie powiatu włocławskiego funkcjonuje 13 ośrodków pomocy społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które realizują zadania ustawy o pomocy społecznej.

Tabela nr 5

Powody ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w ośrodkach pomocy społecznej powiatu włocławskiego.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym wieś	
ubóstwo	4019	3350	10533
sieroctwo	1	0	3
bezdomność	45	36	66
bezrobocie	4223	3350	11097
niepełnosprawność	951	736	2253
długotrwała lub ciężka choroba	825	658	1996
przemoc w rodzinie	28	15	76
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	431	373	2100
bezzadność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;	742	554	2708
trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach	0	0	0
trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	31	23	39
alkoholizm lub narkomania	472	304	909
zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	17	15	38
klęska żywiołowa lub ekologiczna	3	3	8

Źródło: dane z MPiPS-03 udostępnione przez ops

Dominującymi problemami, z którymi nie radzą sobie mieszkańcy powiatu włocławskiego są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

Właśnie one zostaną zdefiniowane dla potrzeb planowanej strategii. Zajmiemy się także edukacją w powiecie włocławskim oraz zadaniami powiatu z zakresu zdrowia publicznego, które mają znaczący wpływ na problemy społeczne w powiecie włocławskim.

Ilość rodzin objętych wsparciem przez ośrodki pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych w poszczególnych miastach/gminach powiatu włocławskiego w 2014r przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6

Ilość rodzin objętych wsparciem przez ośrodki pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych w poszczególnych miastach/gminach powiatu włocławskiego w 2014 r.

L. p.	Miasto/Gmina	Ilość rodzin objętych wsparciem z powodu:			
		bezrobocie	ubóstwo	Niepełnosprawność	bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
1	Miasto Kowal	194	121	77	98
2	Miasto-Gmina Brześć Kujawski	704	512	108	156
3	Miasto-Gmina Chodecz	329	208	66	51
4	Miasto-Gmina Izbica Kujawska	191	231	74	42
5	Miasto-Gmina Lubień Kujawski	449	511	59	6
6	Miasto-Gmina Lubraniec	354	409	103	8
7	Gmina Baruchowo	130	126	62	14
8	Gmina Boniewo	167	173	18	13
9	Gmina Chocień	581	611	99	28
10	Gmina Fabianki	470	377	135	79
11	Gmina Kowal	152	185	38	45
12	Gmina Lubanie	157	174	65	24
13	Gmina Włocławek	345	381	47	178
	Razem	4.223	4.019	951	742

Źródło: dane z MPiPS-03 udostępnione przez ops

3.1. Ubóstwo.

Ubóstwo stanowiło drugą, co do przyczyn ubiegania się o pomoc finansową z ośrodków pomocy społecznej w 2014 r. Ubóstwo jest zjawiskiem występującym powszechnie we wszystkich społeczeństwach. Określamy nim sytuację, w której jednostka (osoba, rodzina, gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb na minimalnym akceptowalnym poziomie. Tym samym poza ekonomiczną definicją ubóstwa pozostają aspekty kulturowe, polityczne i socjologiczne objęte kategorią wykluczenia społecznego. W Polsce najczęściej wykorzystywanym wskaźnikiem jest minimum socjalne, którego wartość ustala Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS). Podstawą szacunków IPiSS są notowania wybranych cen dóbr i usług konsumpcyjnych udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Minimum socjalne to jest taki poziom niskich dochodów, który pozwala ludziom normalnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa (w integracji z nim) i nie wpaść w ubóstwo. Nie jest to de facto linia ubóstwa, ale linia ostrzegająca, że poniżej tej granicy powstaje zagrożenie ubóstwem. Definicja ta obejmuje nie tylko koszyk podstawowych dóbr i usług, ale też koszty zaspokajania społecznych i kulturalnych potrzeb jednostek (edukacja, ochrona zdrowia, transport, wypoczynek). Miernikiem wyznaczającym obszar biedy jest minimum egzystencji, które stanowi granicę ubóstwa. Minimum egzystencji obejmuje te potrzeby, których zaspokojenie nie może zostać odłożone w czasie, a konsumpcja na niższym poziomie stanowi zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia jednostek. W skład koszyka minimum biologicznego wchodzi podstawowe dobra i usługi związane z potrzebami mieszkaniowymi i żywnościowymi. Podobnie jak w przypadku minimum socjalnego wartość wskaźnika szacowana jest dla kilku typów gospodarstw domowych osób w wieku produkcyjnym oraz emerytów. Czynnikiem, który jest niewątpliwie powiązany jest z występowaniem problemu ubóstwa w powiecie włocławskim jest trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy. Mieszkańcom powiatu włocławskiego bardzo trudno znaleźć zatrudnienie, co wynika z wysokiej stopy bezrobocia w powiecie.

Wysoka liczba osób pozostających bez zatrudnienia powoduje znaczące obniżenie zasobów finansowych osób oraz rodzin dotkniętych bezrobociem, a to w znacznym stopniu przyczynia się do występowania ubóstwa.

Długotrwałe ubóstwo wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Często może oznaczać rezygnację z zakupu niezbędnych dóbr, jakimi są m.in. leki czy przybory szkolne dla dzieci, a w rezultacie powoduje pogłębianie się trudności, które wymagają kolejnych nakładów finansowych.

Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny, prowadzi często do zaniedbań w sprawach wychowawczych i opiekuńczych, a w konsekwencji może powodować powstanie kolejnych niekorzystnych zjawisk, jak: alkoholizm, przemoc w rodzinie, osłabienie więzi rodzinnych, a nawet przestępczość.

W ramach rozwiązań przyczyniających się do ograniczania obszarów ubóstwa wskazane jest podejmowanie działań aktywizujących społecznie i zawodowo wskazane grupy społeczne.

Biorąc pod uwagę ograniczoną ilość środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej, wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki Europejskie. Zasadnym jest również realizowanie programów osłonowych na rzecz konkretnych grup społecznych zagrożonych problemem ubóstwa. Ponadto należy zachęcać samorządy gminne do udziału w konkursach ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

3.2. Bezrobocie.

Bezrobocie jako zjawisko gospodarcze polega na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy i poszukujących jej nie znajduje zatrudnienia. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo. Pewien poziom bezrobocia (3-4%) jest w gospodarce nieunikniony. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym, gdyż jako zjawisko o charakterze społeczno-ekonomicznym wpływa na pogorszenie sytuacji materialnej osób pozostających bez zatrudnienia i członków ich rodzin

Istotną dla diagnozy lokalnego rynku pracy jest jego gospodarcza specyfika. Na terenie powiatu włocławskiego przeważają tereny o charakterze rolniczym, co sprawia, że podstawowym źródłem utrzymania ludności jest dochód z pracy w rolnictwie. Likwidacja licznych zakładów pracy, będąca wynikiem transformacji, pozbawiła miejsc pracy również ludność wiejską i spowodowała obciążenie rodzinnych gospodarstw rolnych nadmiarem siły roboczej oraz przyczyniła się do wzrostu bezrobocia. Nie bez znaczenia dla lokalnego rynku pracy był również światowy kryzys finansowy w latach 2007 – 2009 skutkujący zmianami koniunkturalnymi w gospodarce, a także wydłużenie wieku emerytalnego i niekorzystne zmiany demograficzne. W związku z utratą pracy część ludności zaczęła podejmować działalność gospodarczą. Powiat włocławski wykazuje się aktywnością gospodarczą wyrażającą się w przyroście podmiotów gospodarczych. Według danych systemu REGON w marcu 2015r. w powiecie zarejestrowanych było 5.997 podmiotów gospodarczych, z czego 4.706 prowadzonych było przez osoby fizyczne (bez indywidualnych gospodarstw rolnych). Zjawisko to cechuje tendencja wzrostowa.

Do zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych w powiecie włocławskim przyczynia się też działalność Powiatowego Urzędu Pracy, który od lat udziela dotacji na podjęcie działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne.

Niestety, mimo szeregu działań prowadzonych przez PUP we Włocławku, w rejestrach urzędu nadal pozostaje ponad 8,5 tys. osób bezrobotnych z powiatu włocławskiego, a stopa bezrobocia w tym powiecie na koniec 2014r. wyniosła 25,9%.

W grudniu 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy we Włocławku zarejestrowanych było 8.599 osób bezrobotnych z terenu powiatu włocławskiego, w tym 4.581 kobiet. Prawo do pobierania zasiłku przysługiwało w końcu grudnia 2014r. 992 osobom bezrobotnym z powiatu włocławskiego, co stanowiło 11,5 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych z tego terenu.

Poniżej przedstawiamy dane charakteryzujące populację bezrobotnych z terenu powiatu włocławskiego według stanu na dzień 31 grudnia 2014r. oraz informacje o zmianach obserwowanych w zjawisku bezrobocia, które mają kluczowe znaczenie przy określaniu kondycji lokalnego rynku pracy.

Istotnym kryterium dla diagnozy lokalnego rynku pracy jest wiek osób bezrobotnych. Strukturę wiekową przedstawiają poniższe dane.

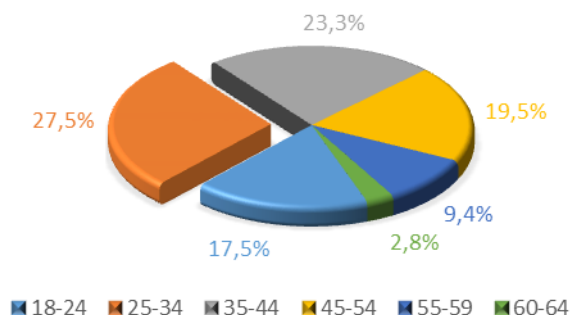
Tabela nr 7

Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg wieku. Stan na 31.12.2014r.

Wiek	Liczba
18-25	1504
25-34	2364
35-44	2006
45-54	1680
55-59	808
60 lat i więcej	237

Źródło: Załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01 za IV kwartał 2014r.

Wykres 1. Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg wieku. Stan na 31.12.2014r.

Z zaprezentowanych danych wynika, że największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34, co stanowi 27,5% całej populacji, a drugą co do wielkości jest grupa osób w wieku 35-44 i jest to 23,3% populacji (patrz tabela nr 1.)

Kolejnym kryterium istotnym dla scharakteryzowania rynku pracy jest poziom wykształcenia ludności pozostającej w rejestrach urzędu pracy.

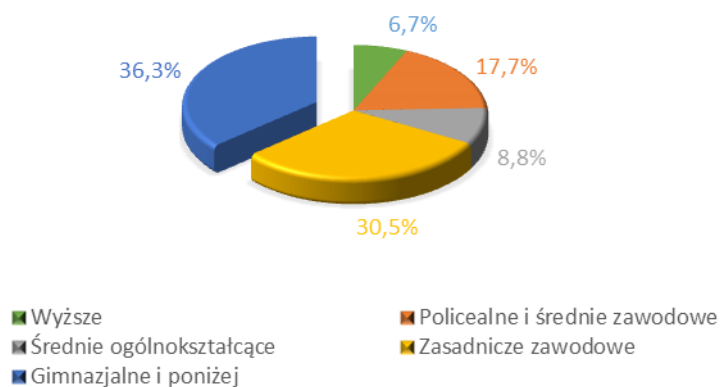
Tabela nr 8

Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg wykształcenia. Stan na 31.12.2014r.

Wykształcenie	Liczba
Wyższe	576
Policealne i średnie zawodowe	1520
Średnie ogólnokształcące	760
Zasadnicze zawodowe	2625
Gimnazjalne i niższe	3118

Źródło: Załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01 za IV kwartał 2014r.

Wykres 2. Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg wykształcenia. Stan na 31.12.2014r.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż najbardziej liczebną grupą bezrobotnych jest grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym - stanowi ona 36,3% populacji. Drugą w kolejności jest grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, natomiast zaledwie 6,7% stanowi grupa osób z wykształceniem wyższym.

Na przestrzeni ostatnich lat ulega poprawie poziom wykształcenia, ale nadal przeważają osoby bez kwalifikacji zawodowych. Kłopoty ze znalezieniem pracy mają też bezrobotni nie posiadający żadnego doświadczenia zawodowego. Nadal istotnym problemem jest też niedostosowanie struktury kształcenia do potrzeb pracodawców.

Od kilku lat obserwuje się niepokojący wzrost liczby długotrwale bezrobotnych czyli pozostających bez pracy dłużej niż łącznie 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat. Odsetek tych ludzi na koniec grudnia 2014 r. wyniósł dla bezrobotnych z powiatu włocławskiego 70,8 % (ogółem 6.091 osób, w tym 3.507 kobiet). W tej grupie bezrobotnych 71,7 % (4.366 osób) stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym.

Poniżej przedstawiamy również dane dotyczące czasu pozostawania bez pracy bezrobotnych z powiatu włocławskiego w miesiącach.

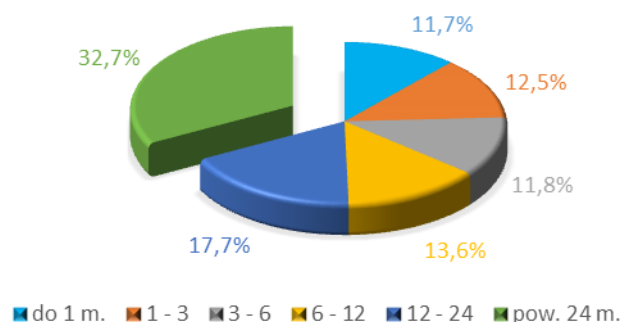
Tabela nr 9

Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31.12.2014r.

Czas pozostawania bez pracy w m-c	Liczba
Do 1	1007
1 – 3	1072
3 – 6	1015
6 – 12	1169
12 – 24	1526
Pow. 24	2810

Źródło: Załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01 za IV kwartał 2014r.

Wykres 3. Bezrobotni z terenu powiatu włocławskiego wg czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31.12.2014r.

Z powyższych danych wynika, iż największą grupą osób, są bezrobotni zarejestrowani powyżej 24 miesięcy – stanowią oni 32,7% ogółu bezrobotnych. Drugą w kolejności jest grupa bezrobotnych zarejestrowanych od 12 do 24 miesięcy. Obie te grupy stanowią łącznie 50,4% ogółu bezrobotnych.

Długie pozostawanie bez pracy powoduje niekiedy utratę kwalifikacji lub uprawnień zawodowych i powoduje, że osoby bezrobotne tracą poczucie własnej wartości i stają się mniej atrakcyjne dla pracodawców.

Nowelizacja przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która miała miejsce w 2004 roku, przyniosła szereg zmian, w tym dotyczącą kategorii osób zaliczanych do będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Obecnie do kategorii osób będących w szczególnej sytuacji zaliczani są:

- bezrobotni do 30 roku życia,
- bezrobotni długotrwale,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej,
- posiadający dzieci do 6 roku życia lub dzieci niepełnosprawne do 18 roku życia,
- bezrobotni niepełnosprawni.

Wszystkim wyżej wymienionym osobom przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych.

Poniżej prezentowane dane sporządzone są według definicji sprawozdań obowiązujących do 31 grudnia 2014 roku. W statystykach wykazywane były osoby zgodnie z wcześniej obowiązującymi zapisami ustawy. Do bezrobotnych w szczególnej sytuacji zaliczane były osoby spełniające jeden lub kilka z następujących warunków: długotrwale bezrobotne, do 25 roku życia, powyżej 50 roku życia, osoby bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego, bez wykształcenia średniego, samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia, osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia oraz kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

Tabela nr 10

Osoby bezrobotne z terenu powiatu włocławskiego będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Stan na 31.12.2014r.

Wyszczególnienie	Liczba
Niepełnosprawni	141
Nie podjęli zatrudnienia po odbyciu kary pozbawienia wolności	157
Samotnie wychowujący dziecko	697
Bez wykształcenia średniego	5743
Bez doświadczenia zawodowego	2683
Bez kwalifikacji zawodowych	3449
Powyżej 50 roku życia	1902
Kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia	1279
Długotrwale bezrobotni	6091
Do 25 roku życia	1504

Źródło: Załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01 za IV kwartał 2014r.

Charakteryzując strukturę bezrobocia w powiecie włocławskim należy zwrócić uwagę na udział wśród bezrobotnych wysokiego odsetka osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest to grupa wymagająca szczególnego wsparcia. Zalicza się do nich bezrobotnych, którzy ze względu na określone uwarunkowania mają znaczny problem z wyjściem z bezrobocia

i bez pomocy ze strony Urzędu nie są w stanie samodzielnie powrócić do aktywnego życia zawodowego. Niska aktywność zawodowa tych osób rodzi szereg negatywnych konsekwencji, zarówno dla nich samych, jak i dla społeczeństwa. Wydłużanie okresu bezczynności powoduje rozwój bierności, bezradności, a nawet uzależnień.

3.3. Niepełnosprawność.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym. Osoby z niepełnosprawnością mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami. Jest to więc grupa mieszkańców powiatu, wymagająca szczególnej pomocy w różnych sferach życia.

Wyróżniamy trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny. Każdy z tych stopni określa stan zdrowia z uwzględnieniem kryterium zawodowego.

Podstawowym wykładnikiem i narzędziem realizacji polityki społecznej na rzecz ludzi niepełnosprawnych jest wsparty odpowiednią infrastrukturą legislacyjno-instytucjonalną proces rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej i zawodowej. Rehabilitacja ta obejmuje różne formy wsparcia wspomagające osoby niepełnosprawne w wypełnianiu przypisanych im ról społecznych, takie jak: poradnictwo społeczne, prawne i psychologiczne oraz edukację i przygotowanie zawodowe, a także umożliwiające samodzielną lokomocję, komunikowanie się z otoczeniem i prowadzenie niezależnego, codziennego życia. Ostatnie dane dotyczące wskaźników niepełnosprawności w powiecie włocławskim, oparte na informacjach zawartych w Karcie Powiatu za 2012 r wskazują, że liczba osób niepełnosprawnych w powiecie włocławskim wynosiła 8.511 osób, zgodnie z danymi zawartymi w tab.6.

Tabela nr 11

Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie włocławskim. Stan na 31.12.2012 r.

Osoby niepełnosprawne w 2012 r	Ogółem: 8.511
- w tym kobiety	4.079
-w tym mężczyźni	3.790
- w tym dzieci	642

Źródło: dane własne PCPR

Osoby niepełnosprawne stanowiły zatem 9,67 % ogółu mieszkańców, który w 2012 r wynosił 87.991 osób.

Niepełnosprawność stanowiła podstawę do przyznania przez ośrodki pomocy społecznej w powiecie włocławskim pomocy dla 951 rodzin.

Tabela nr 12

Liczba rodzin objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności w powiecie włocławskim. Stan na 31.12.2014 r.

L.p.	Miasto/Gmina	Niepełnosprawność Liczba rodzin objętych wsparciem
1	Miasto Kowal	77
2	Miasto-Gmina Brześć Kujawski	108
3	Miasto-Gmina Chodecz	66
4	Miasto-Gmina Izbica Kujawska	74
5	Miasto-Gmina Lubień Kujawski	59
6	Miasto-Gmina Lubraniec	103
7	Gmina Baruchowo	62
8	Gmina Boniewo	18
9	Gmina Chocień	99
10	Gmina Fabianki	135
11	Gmina Kowal	38
12	Gmina Lubanie	65
13	Gmina Włocławek	47
Razem		951

Źródło: dane z MPiPS-03 udostępnione przez ops

W powiecie włocławskim wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W zespole można uzyskać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które ma zastosowanie do celów pozarentowych, można otrzymać legitymację służącą do korzystania z ulg i uprawnień i kartę parkingową. Liczbę wydanych orzeczeń w 2014 dla mieszkańców Powiatu Włocławskiego z podziałem na cel złożenia wniosku przedstawia Tab. Nr 13.

Tabela Nr 13

Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla mieszkańców Powiatu Włocławskiego w roku 2014 ze względu na cel złożenia wniosku.

L.p.	Cel złożenia wniosku	Liczba
1.	Odpowiednie zatrudnienie	551
2.	Szkolenie	21
3.	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	19
4.	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	219
5.	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)	412
6.	Zasiłek stały	0
7.	Zasiłek pielęgnacyjny	223
8.	Korzystanie z karty parkingowej	108
9.	Inne: jakie?	52
	Razem	1.605

Źródło: Wewnętrzne dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

W powiecie funkcjonuje również powołana przez Starostę Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych we Włocławku.

Do zakresu działania Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych we Włocławku należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacja praw osób niepełnosprawnych, opiniowanie projektów programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ocena realizacji programów, oraz opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Jednostkami wspierającymi system pomocy społecznej w powiecie są także domy pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Włocławskiego funkcjonuje 5 domów pomocy społecznej. Zadaniem domu pomocy społecznej jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagający i edukacyjnych na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców domu. W domach pomocy społecznej według stanu na dzień 30.12.2014 r. było 305 miejsc, w których zamieszkiwało 293 mieszkańców. Szczegółowe dane w tabeli Nr 9.

Tabela nr 14

Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej w powiecie włocławskim. Stan na 31.12.2015 r.

Domu	Miejscowość	Liczba miejsc	Liczba mieszkańców
dla osób przewlekłe somatycznie chorych	Kowal	66	65
dla osób przewlekłe psychicznie chorych	Kurowo	60	59
da osób w podeszłym wieku	Rzeżewo	30	30
dla mężczyzn niepełnosprawnych intelektualnie	Wilkowiczki	89	79
dla mężczyzn niepełnosprawnych intelektualnie	Izbica Kujawska*	60	60
Ogółem		305	293

*Dom prowadzony przez Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności-Orioniści Prowincja Polska z siedzibą w Warszawie

Środowiskowy dom samopomocy.

Środowiskowy dom samopomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. Zapewnia on specjalistyczne usługi opiekuńcze w ramach dziennego pobytu. Dom zapewnia opiekę osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Na terenie powiatu funkcjonują dwa Środowiskowe Domy Samopomocy: w Kowalu /o zasięgu powiatowym/ oraz w Czarnem, gm. Baruchowo /o zasięgu gminnym/.

Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie we Włocławku realizuje na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie włocławskim różne formy wsparcia.

Największa grupa osób korzysta z dofinansowań do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Nie wszyscy jednak zgłaszający się o ww wsparcie pomoc tą otrzymali. Związane jest to z ograniczonymi środkami finansowymi PFRON.

- **Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze**

Sprzęt rehabilitacyjny jest to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconej przez lekarza w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Przepisy prawa nie dookreślają na jaki sprzęt PCPR może udzielić dofinansowania. Niekiedy podstawą uznania przez PCPR danego sprzętu jako sprzęt rehabilitacyjny, którego zakup może być dofinansowany ze środków PFRON, jest opinia Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, wystawiana zarówno na prośbę osoby zainteresowanej jak i PCPR.

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze są skatalogowane, a katalog jest załącznikiem do rozporządzenia ministra zdrowia. W rozporządzeniu zawarte są określone limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia, dlatego procentowe wskaźniki dofinansowań ze środków PFRON odnoszą się wprost do tych limitów.

Jest to niezwykle istotne w kontekście sposobu wnioskowania o dofinansowanie. O ile bowiem o sprzęt rehabilitacyjny osoby niepełnosprawne wnioskują podpierając się zaświadczeniem lekarza prowadzącego, o tyle przy przedmiotach ortopedycznych i środkach pomocniczych podstawowym dokumentem jest wniosek o zaopatrzenie w dany przedmiot, potwierdzony w oddziale NFZ.

Tabela nr 15

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

L.p.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	Rok 2014
1	Liczba osób, które złożyły wnioski	532
2	Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	337
3	Wartość dofinansowania w zł	263.497 zł

Źródło: dane PCPR we Włocławku

- **Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.**

Największą barierą w rozwoju i czynnym uczestnictwie w życiu społecznym osób niepełnosprawnych jest brak możliwości opuszczenia miejsca zamieszkania. Dotyczy to zwłaszcza osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Brak podjazdów do wózka, występujące bariery architektoniczne w środowisku rodzinnym uniemożliwiają często aktywne włączenie się w życie zawodowe jak i życie społeczności lokalnej.

Bariery architektoniczne - to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym.

Zainteresowanie likwidacją barier architektonicznych wzrasta w każdym roku realizacji zadania, ale z uwagi na ograniczone środki finansowe pierwszeństwo w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności poruszające się na wózkach inwalidzkich.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Bariery techniczne to takie bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie tej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym.

Bariery stanowią jeden z najpoważniejszych problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. W znaczny sposób hamują one proces rehabilitacji społecznej i zawodowej, jak również życia społecznego (dostępność do budynków, w tym użyteczności publicznej).

Osoba niepełnosprawna, zwłaszcza ta poruszająca się na wózku inwalidzkim, nawet jeżeli zdoła o własnych siłach opuścić mieszkanie, staje w obliczu kompletnej niemożliwości działania – wysokie krawężniki na przejściach, brak ogólnie dostępnych przystosowanych środków transportu. Większość obiektów, z których przeciętny obywatel bez trudu korzysta, posiada bariery nie do pokonania dla osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 16

Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

L.p.	Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	Rok 2014
1	Liczba osób, które złożyły wnioski	43
2	Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	8
3	Wartość dofinansowania w zł	142.274 zł

Źródło: dane PCPR we Włocławku

• Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Wśród osób niepełnosprawnych od lat dużym zainteresowaniem cieszy się dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, ale z uwagi na znacznie niższe środki przekazywane przez PFRON w ciągu ostatnich lat nie wszystkie osoby mogły z niej skorzystać.

Turnusy rehabilitacyjne są zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań.

Tabela nr 17**Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.**

L.p.	Turnusy rehabilitacyjne	Rok 2014
1	Liczba osób, które złożyły wnioski	192
2	Liczba osób, które uzyskały pomoc	92
3	Wartość dofinansowania w zł	67.742

Źródło: dane PCPR we Włocławku

- **Dofinansowanie sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych** – polega na dofinansowaniu działań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe. Przedsięwzięcia te mają na celu rehabilitację społeczną, integrację oraz aktywizację osób niepełnosprawnych. Wszystkie organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych mają określone statutem działania, a ich członkowie korzystają z określonych praw i obowiązków.

Większość organizacji pozarządowych adresuje swoją pomoc do członków stowarzyszenia. Rodzaj oferowanego wsparcia to między innymi: wycieczki, spotkania integracyjne, pogadanki edukacyjne, obchody świąt i rocznic itp.

Włączanie i wspieranie organizacji pozarządowych do działań na rzecz osób niepełnosprawnych pozwala na rozszerzenie rozmaitych form aktywności, a także spowoduje, że obecność osób niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej staje się czymś naturalnym.

Tabela nr 18**Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.**

L.p.	Dofinansowanie sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych	Rok 2014
1	Liczba dofinansowanych imprez	4
2	Liczba niepełnosprawnych uczestników	67
3	Wartość dofinansowania ogółem w zł	11.000

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku pozyskuje także środki pozabudżetowe na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Programy realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych ze środków pozabudżetowych i współfinansowane ze środków unii europejskiej.

- **Projekt „Podróż do samodzielności”.**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku od 2008 do 31.12.2014 roku realizowało projekt systemowy pt. „Podróż do samodzielności” z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji.

Celem głównym projektu było uruchomienie procesu aktywizacji zawodowej, społecznej i edukacyjnej osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren powiatu włocławskiego, a także wychowanków pieczy zastępczej oraz wychowanków Domu Dziecka z Lubienia Kujawskiego. Na przestrzeni lat 2008-2014 wsparciem objęto ogółem 273 osoby, w tym 238 osób niepełnosprawnych.

W ramach realizowanego projektu osoby niepełnosprawne legitymujące się stopniem niepełnosprawności, pozostające bez zatrudnienia i będące w wieku aktywności zawodowej, wzięły udział w dwutygodniowym turnusie rehabilitacyjnym połączonym z zajęciami z doradcą zawodowym. Zajęcia miały na celu podniesienie kompetencji zawodowych, naukę redagowania dokumentów niezbędnych podczas poszukiwania pracy, właściwe zachowanie się podczas rozmowy kwalifikacyjnej, itp. W wyniku analizy predyspozycji i potrzeb uczestników projektu, osoby niepełnosprawne do 30 roku życia odbyły 4 miesięczny staż zawodowy. Pomimo istniejącej możliwości uzupełnienia przez uczestników projektu wykształcenia na poziomie podstawowym, ponadgimnazjalnym lub policealnym, nikt z uczestników projektu nie skorzystał z tej możliwości. Osoby niepełnosprawne uczestniczące w projekcie wzięły także udział wraz z najbliższym członkiem rodziny w spotkaniu z doradcą zawodowym. Wspólne spotkania miały na celu zmotywowanie otoczenia do współpracy i działań wspierających aktywizację zawodową niepełnosprawnych członków rodziny.

W ramach projektu także wychowankowie pieczy zastępczej wzięły udział w wyjazdowych warsztatach psychologicznych, połączonych z zajęciami z doradcą zawodowym. Ponadto uczestniczyli w zajęciach w grupie wsparcia z psychologiem i z doradcą zawodowym. W ramach działań środowiskowych zorganizowane zostały wycieczki wskazujące alternatywne formy spędzania czasu wolnego. Ponadto w oparciu o teren i bazę lokalową Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim, w dniu 27 września 2014 r., miało miejsce spotkanie integracyjne promujące rodzicielstwo zastępcze. W spotkaniu udział wzięły rodziny zastępcze z terenu powiatu włocławskiego, zaproszeni goście, władze powiatowe oraz mieszkańcy gminy. Informacji o możliwościach utworzenia rodziny zastępczej udzielali pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Działania przewidziane w projekcie pozwoliły na uzyskanie przez beneficjentów umiejętności podnoszących ich atrakcyjność na rynku pracy, skutkujące możliwością podjęcia zatrudnienia, jak również poprawy stanu zdrowia. Po zakończeniu projektu w 2014 roku 6 osób niepełnosprawnych uzyskało zatrudnienie.

- **„Program wyrównywania różnic między regionami II”**

Mając na uwadze potrzeby osób niepełnosprawnych, powiat włocławski za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w roku 2014 po raz kolejny realizował „Program wyrównywania różnic między regionami II”. Zgodnie z umową zawartą z Oddziałem Kujawsko Pomorskim PFRON w Toruniu w dniu 05 września 2014r., po pozytywnym rozpatrzeniu złożonych wniosków Powiat otrzymał kwotę 160.000,00 zł. - na dofinansowanie ze środków PFRON do zakupu dwóch samochodów 9 osobowych przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich po jednym dla Domu Pomocy Społecznej w Kowalu oraz Domu Pomocy Społecznej w Kurowie.

- **Pilotażowy program „Aktywny samorząd”**

W 2014 r Powiat włocławski ponownie przystąpił realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” na realizację którego pozyskał środki finansowe PFRON w wysokości 217.306,00 zł. Wsparciem objęte zostały wszystkie osoby ubiegające się o dofinansowanie w ramach Modułu II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Wsparciem objętych zostało 41 osób.

Z uwagi na ograniczone środki finansowe w ramach Modułu I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową zawartych zostało 13 umów na łączną kwotę 108.345,00 zł.

W roku 2014 w ramach Modułu I realizowane były następujące formy wsparcia tj.

Obszar A – likwidacja bariery transportowej

Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu – zawarta została 1 umowa.

Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B – zawarta została 1 umowa.

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym

Zadanie 1 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego jego elementów oraz oprogramowania – zawarto 7 umów.

Obszar C likwidacja barier w poruszaniu się

Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – zawarto 2 umowy.

Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – zawarto 1 umowę.

Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości – zawarto 1 umowę.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z wyjątkiem pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, ich przeszkolenia oraz przekwalifikowania, oraz szkolenia osób niepełnosprawnych - którymi to zadaniami zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku. Obydwa podmioty są jednostkami organizacyjnymi powiatu, realizującymi jego ustawowe obowiązki odpowiednio w obszarach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

3.4 . Problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /Dz. U. z 2015 r., poz. 332./ w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców pieczę zastępczą organizuje powiat. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Pieczą zastępczą zapewnia:

- 1) realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe — dążenie do przysposobienia dziecka;
- 2) przygotowanie dziecka do:
  - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
  - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
  - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą realizowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

3.4.1. Rodzinna piecza zastępcza.

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Jednym z najważniejszych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest organizowanie, szkolenie i wspieranie rodzin, które podejmują się opieki nad dzieckiem lub dziećmi, które z różnych względów nie mogą być wychowywane przez biologiczne rodziny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku podejmuje różnorodne działania propagujące ideę rodzicielstwa zastępczego poprzez następujące działania np. umieszczenie informacji w Biuletynie Informacji Publicznej powiatu włocławskiego, plakaty rozwieszone w urzędach terenowych i siedzibie Starostwa, organizację pikników promujących rodzicielstwo zastępcze, bezpośredni kontakt z osobami zainteresowanymi.

W powiecie włocławskim w ogólnej liczbie rodzin zastępczych zdecydowanie dominowały rodziny spokrewnione. Stanowiły one ok. 65% ogółu rodzin.

Poniżej w tabeli przedstawiono liczbę rodzin zastępczych w poszczególnych gminach:

Tabela nr 19

Liczba rodzin zastępczych w gminach powiatu włocławskiego. Stan na 31.12.2015 r.

Nazwa gminy	liczba rodzin zastępczych	liczba dzieci
Baruchowo	5	6
Boniewo	2	2
Brześć Kujawski	12	15
Chocień	7	7
Chodecz	2	3
Fabianki	7	8
Izbica Kujawska	8	12
Kowal m.	1	1
Kowal gm.	2	2
Lubanie	4	8
Lubień Kujawski	11	21
Lubraniec	4	5
Włocławek	11	12
	76	102

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Większość dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu włocławskiego to dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 roku życia – 44 osoby, co stanowi 43,14% ogółu.

Tabela nr 20**Wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej.**

Wyszczególnienie	liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej				
	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych		
			ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym pełniących funkcję specjalistyczną
dzieci w wieku:	60	28	14	0	3
poniżej 1 roku	0	0	0	0	0
od 1 roku do 3 lat	1	1	0	0	0
4 – 6 lat	3	2	0	0	0
7 – 13 lat	27	11	6	0	3
14 – 17 lat	16	8	6	0	0
18 – 24 lat	13	6	2	0	0

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Najliczniejszą grupę dzieci stanowią dzieci przebywające w rodzinach zastępczych powyżej 3 lat - 76 osób, co stanowi 74,51% ogółu.

Tabela nr 21**Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej.**

Wyszczególnienie	liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej						
	dzieci umieszczone w pieczy zastępczej ogółem	do 3 m-cy	powyżej 3 do 6 miesięcy	powyżej 6 do 12 miesięcy	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat
rodziny zastępcze spokrewnione	60	0	0	3	6	3	48
rodziny zastępcze niezawodowe	28	1	2	0	8	3	14
rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję:	14	0	0	0	0	0	14
pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0	0
specjalistyczną	3	0	0	0	0	0	3

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Głównym powodem umieszczenia w rodzinie zastępczej było uzależnienie rodziców od alkoholu – 42 osoby, co stanowi 41,18% ogółu.

Tabela nr 22

Powody umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Wyszczególnienie	liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej				
	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych		
			ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym pełniących funkcję specjalistyczną
dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	60	28	14	0	3
sieroctwa	4	4	1	0	1
półsieroctwa	13	10	4	0	0
uzależnienia rodziców, w tym:	25	8	9	0	2
od alkoholu	25	8	9	0	2
przemocy w rodzinie	0	0	0	0	0
bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	5	2	0	0	0
niepełnosprawności, co najmniej jednego z rodziców	2	0	0	0	0
długotrwałej lub ciężkiej choroby, co najmniej jednego z rodziców	1	1	0	0	0
bezrobocia	2	2	0	0	0
nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	3	1	0	0	0
pobytu za granicą, co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	5	0	0	0	0
dzieci cudzoziemców	0	0	0	0	0
małoletnie matki	0	0	0	0	0

Źródło: dane PCPR we Włocławku

W roku 2014 jedna rodzina zastępcza uległa rozwiązaniu z powodu sprawowania opieki nad dziećmi w sposób niewłaściwy, nie odnotowano dzieci, które trafiły do rodziny adopcyjnej lub powróciły do rodziców biologicznych, 5 dzieci umieszczono w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a usamodzielniało się 8 dzieci.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku czuwa nad procedurą kwalifikacyjną dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W roku 2014 trzy osoby objęte zostały szkoleniem według programu „Szansa dla dziecka”. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wystawiło kandydatom na rodzinę zastępczą niezawodową zaświadczenia kwalifikacyjne.

Ponadto w 2014 r. na szkolenie dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową skierowano cztery osoby z powiatu włocławskiego. Szkolenie odbyło się w PCPR w Aleksandrowie Kujawskim, zorganizowane zostało w wymiarze 50 godzin według programu „Szansa dla dziecka” rekomendowanego przez Ministerstwo Polityki Społecznej w Warszawie decyzją nr DSR-I-5121-34-1-MT/13 z dnia 22 października 2013 r.

PCPR we Włocławku organizuje wsparcie dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa.

3.4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja ich niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, bytowe, społeczne i religijne, realizuje plany pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowił inaczej, podejmuje działania w celu powrotu dzieci do rodziny, zapewnia dzieciom dostęp do kształcenia dostosowanego do ich wiek i możliwości rozwojowych, obejmuje dzieci działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Na terenie Powiatu Włocławskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze :

- Dom Dziecka w Lubieniu Kujawskim – placówka socjalizacyjna,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Brzeziu łącząca zadania placówek typu socjalizacyjnego i interwencyjnego.

Liczba miejsc w placówkach opiekuńczych-wychowawczych wynosi 60, natomiast na dzień 31.12.2014 r. przebywało w nich 60 dzieci, w tym: w Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim – 30 osób oraz w Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Brzeziu – 30 osób. W placówkach zatrudnionych jest 55 osób.

Do placówek kierowane były dzieci w różnym wieku. Głównym powodem umieszczania dzieci w pieczy instytucjonalnej był alkoholizm rodziców i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Niestety z roku na rok rośnie liczba dzieci pochodzących z powiatu włocławskiego kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych /w 2012r. – 7 dzieci, 2013 r. – 9 dzieci, 2014 r. – 18 dzieci, I półrocze 2015 r. - 13 dzieci/. Powyższe spowodowane jest brakiem miejsc w zawodowych i niezawodowych rodzinach zastępczych oraz koniecznością zapewnienia natychmiastowej opieki dzieciom ze względu na zagrożenie ich zdrowia i życia.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych od 1 stycznia 2021 r. nie będzie mogła być wyższa niż 14. Istnieje zatem konieczność dostosowania instytucjonalnego systemu pieczy zastępczej do obowiązujących przepisów prawa poprzez utworzenie 14 osobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych :

- dwóch w Lubieniu Kujawskim,
- dwóch w Brzeziu.

Tabela nr 23**Powody umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

Wyszczególnienie	Liczba dzieci		
	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych		
	ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego
dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	60	51	9
sieroctwa	5	5	0
pólsieroctwa	5	5	0
uzależnienia rodziców, w tym:	15	13	2
od alkoholu	15	13	2
przemocy w rodzinie	0	0	0
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	16	16	0
niepełnosprawności, co najmniej jednego z rodziców	6	5	1
długotrwałej lub ciężkiej choroby, co najmniej jednego z rodziców	7	1	6
ubóstwa	1	1	0
bezrobocia	0	0	0
nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
pobytu za granicą, co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	3	3	0
inne	2	2	0

Źródło: dane PCPR we Włocławku

W okresie od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r. w Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim oraz Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Brzeziu umieszczono 21 dzieci, w tym 19 dzieci z powiatu włocławskiego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnienie od alkoholu jest główną przyczyną umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na terenie powiatu włocławskiego tą formą pomocy w 2014r. objętych było 60 dzieci. Osoby te należy wesprzeć kompleksowymi działaniami w celu ich jak najpełniejszego usamodzielnienia i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu.

Tabela nr 24**Wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.**

Wyszczególnienie	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych		
	ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego
dzieci w wieku:	60	51	9
poniżej 1 roku	0	0	0
od 1 roku do 3 lat	2	0	2
4 – 6 lat	7	1	6
7 – 13 lat	14	13	1
14 – 17 lat	34	34	0
18 – 24 lat	3	3	0

*Źródło: dane PCPR we Włocławku***Tabela nr 25****Okres przebywania dzieci w pieczy instytucjonalnej.**

Okres przebywania dzieci w pieczy instytucjonalnej	do 3 miesiące	powyżej 3 do 6 miesiące	powyżej 6 do 12 miesiące	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat	Razem
Liczba dzieci	0	6	8	8	8	30	60

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Włocławku pomaga zaplanować proces usamodzielnienia tak, by przebiegał on sprawnie i zakończył się sukcesem.

3.4.3. Finansowanie pieczy zastępczej.

Organizowanie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym powiatu, a środki na jej realizację zapewnia powiat w swoim budżecie.

Powiat zobowiązany jest ponadto do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej w innych powiatach, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej był teren powiatu włocławskiego. Sytuację tą przedstawia tabela 26.

Tabela nr 26**Pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej w innych powiatach.**

Lp.	wyszczególnienie	liczba dzieci
1	Gmina Miasto Włocławek	2

Źródło: dane PCPR we Włocławku

Powiat włocławski otrzymuje także zwrot środków za finansowanie wydatków na opiekę i wychowanie 24 dzieci pochodzących z terenów innych powiatów umieszczonych w 12 rodzinach zastępczych.

Tabela nr 27

Zwrot środków dla powiatu włocławskiego za finansowanie wydatków na opiekę i wychowanie dzieci pochodzących z terenów innych powiatów.

Lp.	wyszczególnienie	liczba dzieci
1	powiat aleksandrowski	2
2	powiat augustowski	3
3	powiat człuchowski	1
4	powiat kutnowski	2
5	powiat oleski	3
6	powiat radziejowski	1
7	powiat rypiński	1
8	powiat sierpecki	1
9	Miasto Sosnowiec	1
10	powiat warszawski zachodni	1
11	Gmina Miasto Włocławek	7
12	powiat wąbrzeski	1
Razem		24

Źródło: dane PCPR we Włocławku

W 2014 r. w Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim oraz Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Brzeziu przebywało 27 dzieci pochodzących z terenów innych powiatów.

Tabela 28

Ilość dzieci przebywających na terenie powiatu włocławskiego pochodzących z terenów innych powiatów.

L.p.	Miasto/Powiat	Liczba dzieci
1.	Miasto Włocławek	11
2.	Miasto Bydgoszcz	4
3.	Miasto Sosnowiec	1
4.	Powiat wąbrzeski	3
5.	Powiat lipnowski	4
6.	Powiat iławski	2
7.	Miasto Łódź	1
8.	Powiat Toruński	1
Ogółem		27

Źródło: dane PCPR we Włocławku

W 2014r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących poza powiatem przebywało łącznie 6 dzieci pochodzących z powiatu włocławskiego. Szczegóły w tabeli nr 29.

Tabela nr 29**Ilość dzieci z powiatu włocławskiego przebywających poza powiatem.**

L.p.	Miasto/Powiat	Liczba dzieci
1.	Miasto Włocławek	3
2.	Miasto Piotrków Trybunalski	1
3.	Powiat Kazimierski	2
Ogółem		6

Źródło: dane PCPR we Włocławku

3.5. Przemoc w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt 2 określa przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno występować. Niestety ma ona miejsce i bardzo często jest ukrywana przez osoby jej doznające. Osoby z najbliższego otoczenia także nie decydują się na zgłoszenie podejrzenia występowania przemocy, mimo świadomości rozgrywającego się w pobliżu dramatu. Ofiary przemocy lub osoby im bliskie najczęściej szukają wsparcia w jednostkach pomocy społecznej usytuowanych najbliżej ich miejsca zamieszkania tj. w gminnych lub miejskich ośrodkach pomocy społecznej.

Ze względu na przyjęte strategie działania sprawcy wyodrębnia się następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna (naruszanie nietykalności fizycznej) - to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły,
- przemoc psychiczna (naruszanie godności osobistej) – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby i obniżenia poczucia własnej wartości oraz sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą,
- przemoc seksualna (naruszanie intymności) - to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2015-2020 75
- przemoc ekonomiczna (naruszanie własności) - to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy,
- przemoc polegająca na osaczeniu - np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania,
- przemoc w wymiarze społecznym np. zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych,
- zaniedbanie to stan ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem. Może dotyczyć także innych osób zależnych np. starszych czy niepełnosprawnych.

Liczbą rodzin oraz osób w rodzinie objętych wsparciem przez miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej działające na terenie powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 30

Liczba rodzin oraz osób w rodzinie objętych wsparciem przez miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej działające na terenie powiatu włocławskiego.

L.p.	Miasto/Gmina	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba osób w rodzinach
1	Miasto Kowal	10	17
2	Miasto-Gmina Brześć Kujawski	0	0
3	Miasto-Gmina Chodecz	4	16
4	Miasto-Gmina Izbica Kujawska	0	0
5	Miasto-Gmina Lubień Kujawski	0	0
6	Miasto-Gmina Lubraniec	6	20
7	Gmina Baruchowo	5	13
8	Gmina Boniewo	0	0
9	Gmina Chocień	1	5
10	Gmina Fabianki	1	4
11	Gmina Kowal	1	1
12	Gmina Lubanie	0	0
13	Gmina Włocławek	0	0
Razem		28	76

Źródło: dane z MPiPS-03 udostępnione przez ops

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej rodzin objętych wsparciem z powodu występującej przemocy w rodzinie miało miejsce w mieście Kowal.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”, którego celem jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci.

W przypadku konieczności udzielenia wsparcia osobom doświadczającym przemocy w formie zabezpieczenia noclegu, na bazie Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim przygotowano jeden pokój, gdzie osoby te mogą otrzymać schronienie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku oferuje również profesjonalną pomoc osobom i rodzinom będącym ofiarami przemocy lub znajdujących się w innej trudnej sytuacji kryzysowej, wykazującym potrzebę wsparcia w przezwyciężaniu problemów i trudności życiowych. Prowadzone poradnictwo ma na celu wsparcie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu w obrębie systemu rodzinnego i środowiska lokalnego, udzielanie wielozakresowej pomocy doradczej i informacyjnej na temat ośrodków specjalistycznych i miejsc, w których mogą poddać się terapii oraz informacji na temat przepisów prawa ułatwiających rozwiązywanie sytuacji kryzysowych. Przy tut. Centrum działa punkt poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin będących ofiarami przemocy lub znajdujących się w innej trudnej sytuacji kryzysowej, jest czynny w każdy poniedziałek w godz. 15: 30 – 17: 30. W 2014 r. z poradnictwa specjalistycznego skorzystały 53 osoby.

3.6 . Edukacja.

Powiat włocławski charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią szkół. Dotyczy to zarówno placówek prowadzonych przez powiat jak i przez gminy. Powiat włocławski jest organem prowadzącym i koordynującym działania placówek oświatowych znajdujących się na jego

obszarze. Pod patronatem powiatu funkcjonuje 6 zespołów szkół ponadgimnazjalnych, w których w roku szkolnym 2014/2015 pobierało naukę 2037 uczniów kształcących się w 81 oddziałach. Na terenie powiatu włocławskiego funkcjonują następujące typy szkół dla młodzieży: 4 licea ogólnokształcące, 4 technika, 3 zasadnicze szkoły zawodowe. Kształceniem dorosłych natomiast zajmują się 3 licea ogólnokształcące i 4 szkoły policealne funkcjonujące w ZS w Kowalu, ZS w Chodczu i ZS w Izbicy Kujawskiej.

W technikach kształcenie realizowane jest w zawodach: technik informatyk, technik architektury krajobrazu, technik handlowiec (ZS w Izbicy Kujawskiej), technik żywienia i usług gastronomicznych, technik rolnik (ZS w Chodczu), technik agrobiznesu (ZS w Lubrańcu Marysinie), w zasadniczych szkołach zawodowych: piekarz, stolarz, rolnik, mechanik pojazdów samochodowych, wędliniarz, fryzjer, elektryk, krawiec, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, ślusarz, cukiernik, murarz – tynkarz, sprzedawca, kucharz, fotograf, elektryk, mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych, operator urządzeń przemysłu chemicznego, mechanik – monter maszyn i urządzeń. W szkołach policealnych można nabyć kwalifikacje w zawodach : technik informatyk, technik bhp, technik administracji, opiekun DPS

Osobną kategorię stanowił tu Zespół Szkół Specjalnych wyodrębniający szkołę podstawową specjalną oraz gimnazjum specjalne zapewniające spełnienie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki wychowankom przebywającym w pogotowiu opiekuńczym. Z dniem 31.08. 2015 r. Zespół Szkół Specjalnych został zlikwidowany.

Ponadto dla potrzeb mieszkańców powiatu funkcjonują dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne, z lokalizacją w Lubrańcu i Lubieniu Kuj. świadczące specjalistyczne usługi w zakresie edukacji i profilaktyki prorodzinnej oraz profesjonalnego wsparcia w wypełnieniu funkcji rodziny i ról społecznych, a także w procesie podtrzymywania bądź przywracania równowagi rodziny i zdrowia psychicznego poszczególnych jej członków.

W najbliższych latach na kształt sieci szkolnej powiatu, na wszystkich poziomach jej funkcjonowania silny wpływ będzie miał trwający niż demograficzny. Z danych statystycznych wynika, iż liczba przyjmowanych do szkół uczniów zmniejsza się z roku na rok. W 2015 roku do szkół ponadgimnazjalnych przyjęto 186 uczniów, przy planowanym naborze 425. Do szkół dla dorosłych na rok szk. 2015/2016 przyjęto 123 słuchaczy.

Analizując dane dotyczące naboru na rok szkolny 2015/2016 należy uwzględnić, że w latach 2004 – 2015 zmienił się organ prowadzący dla Zespołu Szkół i RCKU w Brześciu Kujawskim oraz Zespołu Szkół w Kowalu. Obecnie organem prowadzącym te szkoły jest Ministerstwo Rolnictwa i tworzą one ZS CKR. Zlikwidowane zostały również Uzupełniające Licea Ogólnokształcące oraz Technika Uzupełniające. W naborze nie uwzględniono też Zespołu Szkół Specjalnych w Brzeziu, który został rozwiązany w dn. 31.08.2015 r.

Tabela Nr 31

Wykaz placówek oświatowych nadzorowanych przez Powiat Włocławski z określeniem ilości uczniów.

	Nazwa placówki	Rok	Uczniowie ogółem
1	Liceum Ogólnokształcące im. Królowej Jadwigi w Kowalu	2014/2015	2.037 uczniów
2	Zespół Szkół w Kowalu		
3	Zespół Szkół w Lubrańcu		
4	Zespół Szkół im. M. Grodzickiej w Marysinie		
5	Zespół Szkół im. Wł. Reymonta w Chodczu		
6	Zespół Szkół im. J. Kasprowicza w Izbicy Kujawskiej		

Źródło: informacja Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego we Włocławku

3.7. Zdrowie publiczne.

Uzależnienie od alkoholu jest zaburzeniem psychicznym i zaburzeniem zachowania diagnozowanym w oparciu o Międzynarodową Klasyfikację Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD X.

Nadużywanie alkoholu nawet bez stwierdzonych cech uzależnienia powoduje podobne skutki zdrowotne i społeczne. Według danych z badań przeprowadzonych w 2012 roku, przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w ramach projektu EZOP, 11,9% mieszkańców Polski w wieku produkcyjnym można zaliczyć do ogólnej kategorii nadużywających alkoholu, w tym 2,4% osób spełnia kryteria diagnostyczne zespołu uzależnienia od alkoholu. Nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny wywołuje negatywne skutki dla całej rodziny, powodując, że ona również wymaga pomocy terapeutycznej z powodu współuzależnienia. Trudno jest oszacować liczbę osób z problemem alkoholowym oraz członków ich rodzin korzystających z oferowanego przez powiat włocławski wsparcia. Osoby te mogą bowiem korzystać z pomocy udzielanej w różnych placówkach, stąd dane pokazują jedynie liczbę świadczeń.

Realizacją zadań w tym zakresie zajmuje się Samodzielny Publiczny Zespół Przychodni Specjalistycznych we Włocławku, który w swoich strukturach posiada wiele poradni i przychodni specjalistycznych. Zadania te wykonuje przede wszystkim Centrum Ambulatoryjnej Opieki Psychiatrycznej, w skład którego wchodzi: Przychodnia Zdrowia Psychicznego, Oddział Dzienny Psychiatryczny, Poradnia Psychologiczna oraz Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Przychodnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu prowadzi program terapeutyczny. Cały program trwa od 1,5 roku. Na etapie podstawowym pacjent uczęszcza na zajęcia grup terapeutycznych, spotyka się z terapeutą indywidualnym, uczestniczy w mitingach AA. Przychodnia zajmuje się również kontynuacją terapii w trakcie procesu zdrowienia w postaci psychoterapii pogłębionej. Jej celem jest zapobieganie nawrotom choroby uczenie „trzeźwego życia”. Oferta Przychodni wzbogacona jest o program ponadpodstawowy terapii uzależnienia, który obejmuje : trening asertywności, radzenia sobie ze złością, stresem, poczuciem winy i krzywdy.

Działalność Przychodni obejmuje także pomoc dla dorosłych członków rodzin osób uzależnionych – leczenie współuzależnienia. Wprowadzono do realizacji w Przychodni programy o charakterze terapeutyczno-rozwojowym dla dorosłego dziecka alkoholika, zwane DDA.

Prowadzona jest ciągła profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w formie wykładów na terenie szkół.

Ważnym elementem w procesie leczenia uzależnienia są odbywające się w Przychodni sesje psychoedukacyjne, których zadaniem jest uczenie radzenia sobie z chorobą i zapobieganie jej nawrotom. Istotne znaczenie grup psychoedukacyjnych polega na tym, że zdobyta w wyniku edukacji wiedza na temat choroby zmniejsza lęk, poczucie winy i dezorganizację.

Osobami uzależnionymi zajmuje się także Przychodnia Zdrowia Psychicznego. Jeżeli istnieje potrzeba, pacjenci kierowani są przez lekarza psychiatrę do Poradni Psychologicznej lub na terapię prowadzoną przez Oddział Dzienny Psychiatryczny.

Prowadzona jest stała psychoedukacja pacjentów, propagowanie i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broшуry, ulotki) dotyczących profilaktyki i terapii uzależnień. Osoby zatrudnione w Przychodni Zdrowia Psychicznego prowadzą pogadanki popularno-naukowe w klubach pacjenta i klubie AA.

Poza wymienionymi wyżej placówkami pracownicy innych Przychodni i Poradni Samodzielnego Publicznego Zespołu Przychodni Specjalistycznych we Włocławku prowadzą ciągłą działalność profilaktyczną poprzez edukację zdrowotną społeczeństwa oraz promocję zdrowia. Działalność SPZPS zmierza do podniesienia poziomu świadomości społeczeństwa

w zakresie promowania zdrowia. Propaguje także zdrowy styl życia, upowszechnia zasady zdrowego odżywiania, uświadamia na temat szkodliwości używania narkotyków oraz spożywania napojów alkoholowych. Stosowane są środki przekazu jak: ulotka, rozmowa indywidualna, pogadanki. Działalność Samodzielnego Publicznego Zespołu Przychodni Specjalistycznych we Włocławku finansowana jest przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Tabela nr 32

Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu.

Wyszczególnienie	Osoby leczone		Przekrój wiekowy leczonych osób				Zobowiązani do leczenia (z kolumny 2)
	Ogółem	W tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	
Osoby z zaburzeniami psychicznymi związanymi z alkoholem	368	260	0	48	314	6	59
Współzależnienia	33	0	0	3	30	0	0

Źródło: Sprawozdanie MZ-16 z działalności jednostki lecznictwa ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Jak wynika z powyższej tabeli najwięcej osób leczonych z powodu używania alkoholu znajduje się w przedziale wiekowym 30-64 lata, a więc w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 33

Osoby leczone z powodu zaburzeń psychicznych.

Wyszczególnienie	Osoby leczone		Przekrój wiekowy leczonych osób			
	Ogółem	W tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Ogółem osoby z zaburzeniami psychicznymi	368	260	0	48	314	6
Ogółem osoby z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu	368	260	0	48	314	6

Źródło: Sprawozdanie MZ-16 z działalności jednostki lecznictwa ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych

Jak wynika z powyższego zestawienia osoby z zaburzeniami psychicznymi to osoby z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu.

IV. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie walorów i zalet powiatu włocławskiego oraz opracowanie sposobu skutecznego ich wykorzystania w dalszym jego rozwoju, w kontekście realizacji spójnej polityki społecznej samorządu.

Analizę SWOT dokonano na podstawie czynników mający wpływ na rozwój sfery społecznej w powiecie włocławskim. Analiza ta, stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę planowanego działania, za pomocą czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Nazwa SWOT jest skrótem literowym angielskich słów:

STRENGTHS - Siły - wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć wpływ na rozwój obszaru polityki społecznej, wyróżniające obszar polityki społecznej powiatu włocławskiego w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla rozwoju, Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie włocławskim na lata 2016-2025,

WEAKNESSES - Słabości - wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój obszaru polityki społecznej, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń, braki w potencjałach, obniżające pozycję obszaru polityki społecznej zarówno w oczach mieszkańców jak i podmiotów zewnętrznych,

OPPORTUNITIES - Szanse - czynniki w otoczeniu sprzyjającej lub mogące sprzyjać rozwojowi obszaru polityki społecznej umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju,

THREATS - Zagrożenia - czynniki w otoczeniu utrudniające lub mogące utrudnić rozwój obszaru polityki społecznej, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia rozwoju obszaru polityki społecznej dziedzinach. W poniższej Strategii określono mocne i słabe strony, oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań środowiskowych.

Analiza SWOT odwołuje się do czynników wewnętrznych danej instytucji, mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia. Analiza ta, pozwoli na dokładne przeprowadzenie bilansu, tego co trzeba poprawić lub usprawnić oraz tego czego nam potrzeba. Powiat włocławski dysponuje wewnętrznym potencjałem rozwojowym stanowiącym jego atuty sprzyjające rozwiązaniu problemów społecznych, ale wśród tego potencjału współistnieją czynniki mogące działać destabilizująco i hamująco na jego rozwój. Silne i słabe strony powiatu w zakresie problemów społecznych przedstawia poniższa tabela.

4.1. Analiza SWOT.

4.1.1. Obszar – Bezrobocie.

Mocne strony	Słabe strony
• prowadzenie działań aktywizujących bezrobotnych w celu ograniczenia zjawiska bezrobocia, • podejmowanie działań aktywizujących dedykowanych poszczególnym grupom/ kategoriom osób bezrobotnych np. młodzieży, kobiet, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotnym, bez kwalifikacji itd., • upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, poradnictwie zawodowym i szkoleniach, • rozpowszechnianie informacji o działalności EURES (skrót od angielskiej nazwy EUropean Employment Services, określającej Europejskie Służby Zatrudnienia powołane w celu prowadzenia międzynarodowego pośrednictwa pracy, informowania na temat warunków życia i pracy w krajach członkowskich UE, identyfikowania i przeciwdziałania przeszkodom w mobilności) oraz o ofertach pracy z zagranicy, • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, • informowanie inwestorów i pracodawców o możliwości finansowania tworzenia miejsc pracy oraz i współfinansowania kosztów zatrudnienia pracowników, • rozpowszechnianie informacji o zawodach deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy w celu dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy,	• zbyt małe tempo rozwoju zakładów pracy przejawiające się m.in. brakiem zapotrzebowania na nowych pracowników, • niewystarczająca liczba podmiotów/ zakładów pracy - specyfiką działalności powiatu wrocławskiego jest rolnictwo, które nie generuje dużej liczby nowych miejsc pracy, • niewystarczające działania marketingowe w celu przyciągnięcia inwestorów tworzących nowe miejsca pracy w gminach powiatu.
Szanse	Zagrożenia
• malejący poziom bezrobocia w powiecie, • pozyskiwanie środków na realizację programów aktywizujących osoby	• wzrost liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy i długotrwale bezrobotnych, • duży udział w grupie bezrobotnych

bezrobotne, • korzystanie w coraz szerszym zakresie przez osoby bezrobotne z międzynarodowego pośrednictwa pracy i ofert pracy zagranicą, • posiadanie przez osoby bezrobotne wiedzy o usługach rynku pracy oferowanych przez powiatowy urząd pracy, • stopniowy wzrost liczby nowych inwestorów, • stała współpraca z pracodawcami w zakresie pozyskiwania ofert pracy, • dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.	osób legitymujących się niskim poziomem wykształcenia (gimnazjalne i poniżej) oraz nie posiadających żadnych kwalifikacji, • wzrost liczby bezrobotnych wymagających działań aktywizacyjnych.

4.1.2. Obszar – Niepełnosprawność.

Mocne strony	Słabe strony
• pozyskiwanie środków unijnych wspierających zatrudnienie i przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, • dostęp do różnych form edukacji osób niepełnosprawnych, • dysponowanie środkami PFRON w zakresie likwidacji barier architektonicznych dla osób, • dobrze rozwinięta sieć placówek (DPS, ŚDS) i wykwalifikowana kadra, • łatwy dostęp do informacji dotyczącej ofert pomocy dla osób niepełnosprawnych.	• niewystarczająca ilość środków PFRON w stosunku do potrzeb osób niepełnosprawnych, • ograniczona ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, • niska aktywność społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, • niewystarczający poziom likwidacji barier funkcjonalnych w środowiskach osób niepełnosprawnych, • utrudniony dostęp osób niepełnosprawnych do budynków użyteczności publicznej, • niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych, • niska aktywność znacznej liczby organizacji pozarządowych w sferze działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrożenia
• aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, • włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczności lokalnych, • integracja z Unią Europejską i możliwość pozyskiwania funduszy na działania na rzecz osób niepełnosprawnych, • upowszechnianie informacji o możliwości uzyskania wsparcia.	• wzrost liczby osób niepełnosprawnych spowodowana starzeniem się społeczeństwa w tym osób z zaburzeniami psychicznymi, • zmniejszanie środków PFRON na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, • nieskuteczność działań zmierzających do włączenia osób niepełnosprawnych w życie zawodowe i społeczne.

4.1.3. Obszar - Problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Mocne strony	Słabe strony
- funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu, - funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych - prorowadzenie szkoleń doskonalących rodziny zastępcze, - wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR we Włocławku, - dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych, - zabezpieczenie finansowe na zadania obligatoryjne oraz fakultatywne, - zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, - prorowadzenie grup wsparcia, - kompleksowe i szerokie wsparcie rodzin zastępczych.	- brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, - brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków; - brak wolontariuszy, - brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej, - niewielkie zainteresowanie rodzin zastępczych udziałem w grupach wsparcia, - mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, - mała ilość szkoleń dla specjalistów pracujących w systemie pieczy zastępczej, - brak mieszkań chronionych.
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej, - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, - sprawnny system w zakresie pieczy zastępczej.	- brak możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi, - wypalenie rodzin zastępczych, - niewystarczająca współpraca między instytucjami.

4.1.4. Obszar - Przemoc w rodzinie.

Mocne strony	Słabe strony
- edukacja społeczna dotycząca przemocy w rodzinie, - zwiększająca się ilość informacji dotyczącej oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy, - stosowanie przez policję i inne instytucje procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie „Niebieskie Karty”, - ustawowe uregulowanie w zakresie przeciwdziałania	- zbyt mała oferta pomocy psychologicznej i terapii adresowana do osób doświadczających przemocy oraz do sprawców przemocy, - niechęć do ujawniania przemocy u osób poszkodowanych, - długotrwałość procedur wymiaru sprawiedliwości. Problemy z izolacją osób doznających przemocy od sprawców, - niska świadomość społeczna

przemocy w rodzinie, • gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej, • wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie wśród coraz szerszego kręgu podmiotów działających w tym obszarze, • oferta pomocy dla ofiar przemocy a także sprawców, • wykwalifikowana kadra.	w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, • niewystarczający przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami, • brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin dotkniętych przemocą, • niepełna diagnoza potrzeb w zakresie problemu przemocy w rodzinie, • niewystarczająca liczba specjalistycznych szkoleń dla poszczególnych grup zawodowych w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy oraz postępowania z ofiara i sprawcą przemocy w rodzinie oraz szkoleń interdyscyplinarnych, • brak ciągłości prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
Szanse	Zagrożenia
• realizacja Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, • ustawowy obowiązek tworzenia gminnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • ustawowy obowiązek opracowywania przez powiaty programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy, • zmiany legislacyjne mające na celu poprawę skuteczności ochrony ofiar przemocy oraz ułatwienie izolacji sprawców przemocy od ofiar, • możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł w tym funduszy unijnych, • kampanie i programy edukacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej, • podnoszenie kwalifikacji	• bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, • osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia, • bierność świadków przemocy w rodzinie, • niepełna znajomość kompetencji i zadań instytucji i podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • ogólna niechęć do uczestnictwa w procesie pomagania (brak wiary w powodzenie przedsięwzięcia), • niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych), • obojętność społeczna wobec przemocy w rodzinie, • dysfunkcje rodzin spowodowane

pracowników instytucji stykających się z przemocą w rodzinie, • zwiększenie aktywności gmin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • tworzenie grup wsparcia i samopomocowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, • zwiększenie dostępności i skuteczności programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie.	m. in. rozpadem więzi, ubóstwem, przemocą i przejmowaniem negatywnych wzorców, • niebezpieczeństwo marginalizacji i wykluczenia społecznego osób i rodzin dotkniętych przemocą, • poczucie bezkarności sprawców przemocy w rodzinie.

4.1.5. Obszar – Edukacja.

Mocne strony	Słabe strony
• wykształcona kadra, • różnorodna i bogata oferta edukacyjna, • elastyczność systemu kształcenia • zapewnienie pomocy, pedagogicznej i psychologicznej dla uczniów, • współpraca ze środowiskiem pozaszkolnym.	• zmniejszająca się liczba uczniów, • brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie dodatkowych zajęć rozwijających zainteresowania uczniów, • niska świadomość znacznej części rodziców odnośnie kształcenia swoich dzieci.
Szanse	Zagrożenia
• zacieśnienie współpracy z pracodawcami – kontrakty, • zorganizowanie powszechnej, kampanii reklamowej przed naborem, • pozyskiwanie środków zewnętrznych, • krótkie formy pozwalające uzyskać nowy zawód, specjalność, • zapotrzebowanie na fachowców po kierunkach zawodowych, • wzrastająca świadomość potrzeb edukacyjnych.	• niestabilność i niespójność prawa oświatowego, • niż demograficzny, • częste zmiany systemowe i programowe w systemie edukacji, • zbyt rozbudowana sieć szkolna w stosunku do potrzeb, • starzenie się społeczeństwa.

4.1.6. Zdrowie publiczne.

Mocne strony	Słabe strony
• działalność niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej zapewniających podstawową opiekę mieszkańcom powiatu, • realizacja programów profilaktycznych, • działanie poradni specjalistycznych, • profilaktyczna działalność Poradni Zdrowia Psychicznego oraz Przychodni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia • działalność grup AA, • działalność placówki Oddziału Dziennego Psychiatrycznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • uregulowanie prawne i finansowe zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii (ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.), • funkcjonowanie gminnych programów przeciwdziałania alkoholizmowi, • możliwość finansowania zadań z opłat za koncesje alkoholowe.	• utrudniony dostęp oraz długotrwałe oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów, • brak oddziału szpitalnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • brak wyspecjalizowanych struktur w administracji samorządów gminnych i powiatowych odpowiedzialnych za przeciwdziałanie narkomanii, • niski poziom zaangażowania społecznego w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania narkomanii, • znaczne przyzwolenie społeczne na picie alkoholu, również przez młodzież, • brak izby wytrzeźwień, • niska świadomość istniejącego problemu, nieświadomość nałogu, • brak specjalistów do pracy z osobami uzależnionymi od narkotyków.
Szanse	Zagrożenia
• polepszenie jakości wykonywanych świadczeń zdrowotnych przez placówki ochrony zdrowia, • zwiększenie dostępności do profilaktyki, • zwiększenie dostępu do poradni specjalistycznej, • wzrost świadomości społecznej dotyczącej możliwości leczenia, terapii osób z zaburzeniami psychicznymi, • rozwój infrastruktury w profilaktyce, leczeniu i rehabilitacji. • rozwój sieci ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w zakresie leczenia	• wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne, • wzrost kosztów specjalistycznego leczenia spowodowanego brakiem wczesnego wykrywania chorób, • negatywny wpływ przemian społeczno-gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego społeczeństwa, • obniżanie się granicy wieku inicjacji narkotykowych wśród młodzieży, • wzrost dostępności młodzieży do środków psychoaktywnych (m. in. dopalacze), • wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród młodzieży związanych z używaniem narkotyków,

i rehabilitacji osób uzależnionych od narkotyków, • wdrażanie programów i działań ukierunkowanych na reintegrację społeczną osób uzależnionych, • zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat narkomanii i związanych z nią problemów, • propagowanie zdrowego stylu życia, • traktowanie uzależnień jako problemu społecznego, • zmniejszenie zjawiska uzależnień poprzez podejmowanie działań profilaktycznych.	• dostępność środków uzależniających, • negatywne konsekwencje wynikające z uzależnień dla rodziny.

4.2. Cele główne i strategiczne.

Cel główny

Głównym celem na lata 2016 – 2025 jest doskonalenie systemu pomocy społecznej, zatrudnienia, oświaty i służby zdrowia w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

4.2.1. Bezrobocie.

Cel strategiczny	Cele operacyjne/ Kierunki działania	Realizator	Źródło finansowania	Termin realizacji
Wzmocnienie roli Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku, jako instytucji wsparcia społecznego, kreującej lokalny rynek pracy w partnerstwie z pracodawcami, samorządem lokalnym i instytucjami rynku pracy.	I. Edukacja dla potrzeb rynku pracy 1. Diagnoza zapotrzebowania na kwalifikacje oraz promowanie dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek kształcenia zawodowego do sytuacji na rynku pracy i potrzeb pracodawców - prowadzenie badań i wykonywanie ekspertyz dotyczących rynku pracy, - informowanie szkół i instytucji szkoleniowych o kierunkach rozwoju, trendach gospodarczych i sytuacji na rynku pracy w celu dostosowania ofert edukacyjnej w szkołach do potrzeb rynku pracy. 2. Promowanie i wdrażanie modelu współpracy pomiędzy PUP, pracodawcami a szkołami i placówkami kształcenia zawodowego w zakresie organizowania przygotowania zawodowego dorosłych w formie praktycznej nauki zawodu: - opracowanie i wdrażanie modelu współpracy pomiędzy PUP, pracodawcami a szkołami i placówkami kształcenia zawodowego w zakresie organizowania przygotowania zawodowego dorosłych w formie praktycznej nauki zawodu, - zlecanie przez PUP realizacji szkoleń zawodowych, jako metody dostosowania kompetencji osób bezrobotnych do wymagań rynku pracy,	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
		PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła

	- opracowanie i wdrożenie modelu przyznawania bezrobotnym dofinansowania studiów podyplomowych, szkoleń indywidualnych oraz tzw. bonów szkoleniowych. 3.Propagowanie i rozwój poradnictwa zawodowego, w tym szkolenia z zakresu aktywnego poszukiwania zatrudnienia, jako formy podnoszącej motywację uczestników oraz przynoszącej poprawę kompetencji osób bezrobotnych - realizacja poradnictwa zawodowego traktowanego jako rodzaj działań edukacyjnych, modyfikujących system wartości i postawy uczestników i wyposażający ich w kompetencje z zakresu wchodzenia w relacje interpersonalne, planowania działań, samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach problemowych, autoprezentacji, - realizacja szkolenia aktywnego poszukiwania zatrudnienia, jako specyficznej i szczególnej formy poradnictwa zawodowego, - współpraca doradców zawodowych z instytucjami edukacyjnymi, w tym z uczelniami wyższymi, w zakresie planowania działań aktywizacyjnych w obszarze poradnictwa zawodowego. II. Kreowanie współpracy instytucjonalnej w celu uzyskania efektu synergii w zakresie aktywizacji lokalnego rynku pracy 1. Rozwijanie współpracy PUP z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób bezrobotnych - opracowanie i wdrożenie programu „Aktywizacja i integracja”, stanowiącego model współpracy PUP z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej. Wykorzystanie cech wspólnych instytucji (szczególnie faktu kierowania działań do tego samego klienta), kompetencji, zasobów kadrowych, pozyskiwania funduszy do uzyskania synergii działań, czyli lepszych (niż w przypadku samodzielnego działania instytucji) rezultatów aktywizacyjnych wynikających z podjętej współpracy, - realizacja wspólnych działań wynikających z zawartych porozumień, szczególnie w zakresie udziału osób bezrobotnych	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
	1. Rozwijanie współpracy PUP z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób bezrobotnych - opracowanie i wdrożenie programu „Aktywizacja i integracja”, stanowiącego model współpracy PUP z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej. Wykorzystanie cech wspólnych instytucji (szczególnie faktu kierowania działań do tego samego klienta), kompetencji, zasobów kadrowych, pozyskiwania funduszy do uzyskania synergii działań, czyli lepszych (niż w przypadku samodzielnego działania instytucji) rezultatów aktywizacyjnych wynikających z podjętej współpracy, - realizacja wspólnych działań wynikających z zawartych porozumień, szczególnie w zakresie udziału osób bezrobotnych	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła

	w kontraktach socjalnych, - wspólne poszerzanie partnerstwa przez włączenie w działania organizacji pozarządowych: np. fundacji, zajmujących się problematyką integracji i aktywizacji 2. Opracowanie koncepcji i wdrażanie współpracy z instytucjami rynku pracy, w szczególności z OHP, agencjami zatrudnienia oraz instytucjami dialogu społecznego - opracowanie i wdrożenie modelu współpracy PUP z OHP w zakresie aktywizacji osób młodych, szczególnie z grupy tzw. NEET (<i>not in employment, education or training</i>), zgodnie z priorytetem UE, - opracowanie i wdrożenie modelu współpracy PUP z agencjami zatrudnienia w celu pozyskania większej ilości ofert pracy i innych form aktywizacyjnych, 3. Rozwijanie usług dla pracodawców w oparciu o znowelizowane zadania pośrednictwa pracy - opracowanie i wdrożenie modelu pozyskiwania i utrzymania kontaktu z przedsiębiorcami, - współpraca z otoczeniem biznesu, inkubatorem przedsiębiorczości, organizacjami pracodawców, - organizacja targów i giełd pracy w PUP i w siedzibach partnerów urzędu. 4. Określenie współdziałania w ramach struktury samorządu lokalnego pomiędzy PUP a wydziałami ds. promocji i rozwoju w celu pozyskania inwestorów - opracowanie i wdrożenie modelu współpracy PUP z wydziałami Urzędu Miasta i Starostwa Powiatowego odpowiedzialnymi za promocję i inwestycje w celu projektowania bieżących działań zmierzających do pozyskiwania inwestycji i miejsc pracy. Powołanie Zespołu ds. Promocji i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy (skład: przedstawiciele PUP, wydziałów UM i Starostwa, ewentualnie uczelni wyższych). Cel: synergia dzięki połączeniu kompetencji, informacji, zasobów kadrowych etc.,	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
		PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
		PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła

III. Aktywizacja lokalnego rynku pracy. 1. Opracowanie i wdrożenie nowego modelu aktywizacji w oparciu o profilowanie pomocy osobom bezrobotnym - opracowanie systemu profilowania pomocy osobom bezrobotnym, na podstawie znowelizowanych przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, - dystrybucja ofert pracy oraz innych form aktywizacji wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy, - realizacja usług rynku pracy w celu aktywizacji osób bezrobotnych. 2. Wspieranie rozwoju gospodarczego - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, - inicjowanie, tworzenie i realizacja lokalnych projektów partnerskich w zakresie wspierania rozwoju gospodarczego (zwłaszcza projektów w oparciu o lokalne strategie rozwoju), 3. Wspieranie tworzenia miejsc pracy oraz samozatrudnienia przez osoby bezrobotne - tworzenie subsydiowanych miejsc pracy poprzez finansowanie wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, prac interwencyjnych, bonów na zatrudnienie, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, staży zawodowych, przyznawania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, zwrot kosztów przejazdu lub zakwaterowania, przyznawanie świadczeń aktywizacyjnych. 4. Promowanie ekonomii społecznej oraz wspieranie jej podmiotów - finansowe wspieranie podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych. 5. Utrzymywanie relacji z przedsiębiorcami oraz instytucjami w zakresie pozyskiwania i dystrybucji miejsc pracy: - przyjmowanie zgłoszeń wolnych miejsc pracy od pracodawców, - nawiązywanie kontaktu z przedsiębiorcami, wizyty w firmach. Pozyskiwanie nowych firm do współpracy, - współpraca instytucjonalna, w tym z innymi urzędami pracy, w zakresie utrzymywania i pozyskania relacji z przedsiębiorstwami.	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła
	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła

	6. Zwiększanie potencjału instytucjonalnego i oddziaływania na lokalny rynek, poprzez opracowywanie i wdrażanie projektów w ramach środków Funduszu Pracy oraz współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego - projekty aktywizacyjne i programy specjalne.	PUP	Fundusz Pracy; Europejski Fundusz Społeczny	Praca ciągła

4.2.2. Wspieranie rodzin i rozwój systemu pieczy zastępczej.

Cel strategiczny	Cele operacyjne/ Kierunki działania	Realizator	Źródło finansowania	Termin realizacji
Doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia i opieki.	I. Rozwój i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej:			
	1. Prowadzenie działalności edukacyjnej i upowszechniającej rodzinną pieczę zastępczą	PCPR, lokalne media, Internet	środki własne	Praca ciągła
	2. Szerzenie idei rodzicielstwa zastępczego. poprzez organizowanie imprez okolicznościowych,	PCPR, ops, plac. o-w	środki własne realizatorów	Praca ciągła
	3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia różnych form rodzinnej pieczy zastępczej.	PCPR	środki własne	Praca ciągła
	4. Cykliczne szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych podwyższających ich umiejętności i kompetencje w zakresie opieki i wychowania.	PCPR, poradnie psych-ped., szkoły	środki własne realizatorów	Praca ciągła
	5. Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy psychologicznej.	PCPR	środki własne	Praca ciągła
	6. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.	PCPR	środki własne	Praca ciągła
	7. Zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej.	PCPR, ops, szkoły wyższe	środki własne realizatorów	Praca ciągła
	8. Utworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	PCPR	środki własne	Praca ciągła
	9. Organizowanie wsparcia wolontariuszy.	PCPR, ops, plac.o-w	środki własne	Praca ciągła
	10. Wypłata świadczeń przewidzianych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	PCPR	środki własne	Praca ciągła
	11. Szkolenie kadr funkcjonującej w systemie pieczy zastępczej.	placówki opiekuńczo-wychowawcze	środki własne realizatorów	Praca ciągła

	II. Doskonalenie instytucjonalnego systemu pieczy zastępczej: 1. Dostosowywanie instytucjonalnego systemu pieczy zastępczej do obowiązujących przepisów prawa poprzez utworzenie 14 osobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych. 2. Zintensyfikowanie działań w zakresie powrotu dziecka do rodziny naturalnej, umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej lub rodzinie przysposabiającej poprzez m.in. przygotowanie i realizację programów pracy z rodziną naturalną dziecka, zgłaszanie do ośrodka adopcyjnego. 3. Szkolenie kadry funkcjonującej w systemie pieczy zastępczej. III. Wspieranie procesu usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej 1. Kształtowanie motywacji i kompetencji zawodowych i społecznych umożliwiających młodzieży uzyskanie zatrudnienia. 2. Działania edukacyjno-wychowawcze umożliwiające prawidłowe funkcjonowanie w dorosłym życiu. 3. Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych po opuszczeniu pieczy zastępczej – organizowanie mieszkań chronionych. 4. Wsparcie specjalistyczne osób usamodzielnianych po opuszczeniu pieczy zastępczej – psycholog, pedagog, prawnik itp. 5. Wpłata świadczeń przewidzianych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej.	placówki opiekuńczo-wychowawcze, PCPR, placówki opiekuńczo-wychowawcze, PCPR, poradnie psych.-ped., ośrodek ad.-op. placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodzina zastępcza, PCPR placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodzina zastępcza, ops, PCPR placówki opiekuńczo-wychowawcze, PCPR PCPR PCPR, ops, sąd, kuratorzy, szkoły, placówki o-w PCPR, ops	środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów	Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła

	IV. Tworzenie systemu wsparcia rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. 1. Budowanie sieci współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 2. Organizowanie spotkań z gminami w celu wypracowania systemu współpracy w ramach ustawy. 3. Organizowanie spotkań koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny bądź pracownikami ośrodków pomocy społecznej – wspólne działania w indywidualnych planach pracy z rodziną.	PCPR, placówki o-w, ośrodek adopcyjny, ops PCPR, ops PCPR, ops	środki własne realizatorów środki własne realizatorów środki własne realizatorów	Praca ciągła Praca ciągła Praca ciągła

4.2.3. Niepełnosprawność.

Cel strategiczny	Cele operacyjne/ Kierunki działania	Realizator	Źródło finansowania	Termin realizacji
Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym powiatu włocławskiego poprzez wyrównywanie szans w korzystaniu z praw i obowiązków, jakie przysługują pozostałym obywatelom.	1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania problemów osób niepełnosprawnych.	PCPR, ops, org. pozarządowe	środki PFRON środki własne	praca ciągła
	2. Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.	PCPR, dps, org. pozarządowe	środki PFRON środki własne	praca ciągła
	3. Zwiększenie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.	PCPR,	środki PFRON	praca ciągła
	4. Likwidacja barier architektonicznych, barier technicznych oraz barier w komunikowaniu się.	PCPR	środki PFRON	praca ciągła
	5. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.	PCPR, org. pozarządowe	środki PFRON	praca ciągła
	6. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	PUP, PCPR	środki PFRON	praca ciągła
	7. Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacja z samorządną reprezentacją środowiska.	Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, PCPR	środki własne	praca ciągła
	8. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pobytu w SDS.	PCPR	środki własne	praca ciągła

4.2.4. Zdrowie publiczne

Cel strategiczny	Cele operacyjne/ Kierunki działania	Realizator	Źródło finansowania	Termin realizacji
Zmniejszenie szkód zdrowotnych i skutków społecznych spowodowanych piciem alkoholu	1.Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży.	Poradnie psych.-ped., szkoły, plac. o-w.	NFZ	Praca ciągła
	2.Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.	SPZPS, Przych. Terapii Uzależ.od Alk. i Współuzależ.	NFZ , środki zewnętrzne	Praca ciągła
	3.Udzielanie osobom współuzależnionym a w szczególności rodzinom, w których występuje problem alkoholu pomocy psychoterapeutycznej w formie psychoterapii grupowej i indywidualnej.	SPZPS, poradnie psych.-ped., punkt poradnictwa specjalistycznego	NFZ , środki zewnętrzne	Praca ciągła
	4.Szkolenie kadry w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień.	SPZPS, poradnie psycholog-pedagog	SPZPS – w miarę posiadanych środków, środki zewnętrzne	Praca ciągła

4.2.5. Przemoc w rodzinie.

Cel strategiczny	Cele operacyjne/ Kierunki działania	Realizator	Źródło finansowania	Termin realizacji
Wspieranie i rozwijanie działań na rzecz osób i rodzin będących ofiarami przemocy bądź znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej.	1.Ochrona i wsparcie osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 2.Udzielanie osobom dotkniętym przemocą specjalistycznego poradnictwa. 3.Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. 4.Pomoc dla sprawców przemocy w rodzinie.	PCPR, placówki o- w, placówki edukacyjne, jednostki organizacyjne pomocy społecznej	środki własne realizatorów, środki pozabudżetowe, dotacje celowe, inne źródła	praca ciągła

4.3. Prognoza zmian.

Prognoza przemian społecznych jest niezwykle ważna przy podejmowaniu wszelkich decyzji o przyszłość powiatu. Choć przyszłość jest niejasna i jest czasami nieprzewidywalna, niektóre procesy można i trzeba uznać, aby uzasadnić podejmowane działania. Cele strategii muszą być odpowiednie do tego, co przyniesie przyszłość. Dzisiejsze czasy niosą ze sobą duże ryzyko gwałtownych, jakościowych zmian, których konsekwencją mogą być takie zjawiska jak redukcja zatrudnienia oraz jednoczesny niedobór odpowiednio wykwalifikowanych kadr. Duża zmienność uwarunkowań społeczno – gospodarczych sprawia, że powiat wrocławski musi stawiać czoła wielu różnorodnym wyzwaniom, jak też identyfikować i wykorzystywać pojawiające się zmiany i szanse. Skala problemów społecznych powiatu wskazuje na konieczność podjęcia w przyszłości działań zmierzających do rozwiązania pojawiających się problemów lub zmniejszenia ich negatywnego wpływu na życie mieszkańców. Wśród wielu problemów społecznych występujących na terenie powiatu wrocławskiego prognozuje się pogłębiający proces bezrobocia. Jest to jeden z najtrudniejszych problemów w powiecie, ponieważ utrwała proces ubożenia mieszkańców powiatu i generuje kolejne problemy społeczne, między innymi bezradność, niewydolność ekonomiczną i społeczną, czy też uzależnienia. Prognozuje się, iż pomoc osobom bezrobotnym poprzez budowę systemu wsparcia wpłynie na wzrost aktywności tych osób na rynku pracy. Pomoc ta będzie miała pozytywny wpływ na zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego oraz będzie przyczyniać się do niwelowania psychospołecznych skutków bezrobocia. Wśród osób korzystających z pomocy społecznej część stanowią rodziny dysfunkcyjne, pozbawione możliwości wychowywania własnych dzieci, które trafiają do placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin zastępczych. Zjawisko to skutkować będzie potrzebą zapewnienia opieki dzieciom poniżej 10 roku życia. Zwiększą się zatem nakłady finansowe na pieczę zastępczą. Przewiduje się także w przyszłości wzrost występowania problemów uzależnień w rodzinach, co wiąże się także z kryzysem i przemocą. Uzależnienia stanowią poważny problem społeczny, który oprócz autodestrukcji jednostki ma negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny, a często doprowadza do całkowitej jej dezorganizacji. Problemy te ujawniają się coraz częściej. Zazwyczaj wiążą się z funkcjonowaniem w społeczeństwie (brak akceptacji w środowisku, problemy zawodowe, materialne, rodzinne). Powiat przygotowany jest na wzrost takiego typu problemu i będzie rozwiązywać ten problem stosując profilaktykę i zwalczanie uzależnień. Umożliwi to pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Planuje się stałe wsparcie osób i rodzin będących w kryzysie poprzez wykorzystanie bazy i zasobów ludzkich w propagowaniu wartości kulturowych, sportu i rekreacji. Prognozuje się zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują oraz reagowanie na nowo pojawiające się problemy. Na terenie powiatu wrocławskiego znajdują się placówki wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, rozwinięta jest sieć Domów pomocy społecznej. Potrzeby mieszkańców są na bieżąco zaspokajane. Prognozuje się utrzymanie infrastruktury pomocowej na tym samym poziomie.

V. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII.

Cele strategiczne i operacyjne zawarte w niniejszej strategii sformułowano w oparciu o analizę: systemu pomocy społecznej, lokalnego rynku pracy oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom. Należy też podkreślić, iż cele te zostały sformułowane na poziomie dużej ogólności. W ramach prac nad opracowywaniem strategii ustalono bowiem, że jej przedmiot z racji swojej specyfiki wymusza pewne uproszczenia opisowe. Wynika to z jednej strony z meritum dokumentu, które stanowi szeroko pojęta polityka społeczna ze swoją różnorodnością i złożonością. Z drugiej zaś strony takie zapisy pozwalają na włączenie wielu interesujących inicjatyw, które zostaną zrealizowane w formie

szczegółowych projektów. Należy podkreślić, że strategia ma przede wszystkim wskazać na pewne kierunki działania w sferze polityki społecznej, które mają służyć doskonaleniu systemu pomocy społecznej, zatrudnienia, oświaty i służby zdrowia w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

Strategia zatem odpowiada na pytanie w jaki sposób wykorzystując pewne zasoby materialne i personalne, różne podmioty życia społecznego mogą wspólnie zrealizować cel nadrzędny strategii. W takim rozumieniu na strategię należy spojrzeć jako na centralną oś, wokół której obracają się inne działania. Istotne znaczenie ma tu szerokie pasmo działań, w którym będą uczestniczyć partnerzy społeczni wszystkich szczebli organizacji życia społecznego. Stąd też długofalowy czas realizacji strategii do 2025 r., aby nie tylko zrealizować cele, ale także wyzwolić pewną aktywność środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania ważnych dla regionu problemów społecznych.

5.1. Wdrożenie strategii, monitorowanie, ewaluacja.

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, może nastąpić podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Wdrożenie Strategii umożliwi powstanie zintegrowanego systemu działań poszczególnych instytucji oraz pełniejszego wykorzystania ich możliwości pomocowych. Strategia stanowi pewnego rodzaju usystematyzowany plan działań. Z jednej strony porządkuje obecną aktywność instytucji pomocowych i apeluje o ich integrowanie. Z drugiej zaś wytycza kierunki działań, które według obecnego stanu wiedzy o sytuacji społecznej powiatu włocławskiego, powinny być podejmowane, aby uniknąć nasilania się zjawisk związanych z marginalizacją społeczną i jednocześnie minimalizować ich skutki. Zaproponowane w Strategii działania są działaniami pomocowymi skierowanymi do tych, którzy już borykają się z problemami.

Monitorowanie Strategii odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań. Informacja dotycząca realizacji działań ze Strategii przedkładana będzie Radzie Powiatu. Strategia ma charakter otwarty i będzie podlegała ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu oraz od możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.

Ewaluacja Strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości.

5.2. Wskaźniki stopnia realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025.

W dążeniu do realizacji polityki społecznej w powiecie włocławskim służyć będą określone wyżej cele operacyjne i przypisane im zadania.

Skuteczność ich realizacji oceniona zostanie przez pryzmat wskaźników realizacji zadań, które pozwolą na określenie, czy wytyczne kierunki i zamierzenia będą miały wpływ na rozwój regionu w aspekcie społecznym.

Dla każdego celu strategicznego określono odpowiednie wskaźniki, które przedstawiono poniżej:

5.2.1. Cel strategiczny I.

Wzmocnienie roli Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku jako instytucji wsparcia społecznego, kreującej lokalny rynek pracy w partnerstwie z pracodawcami, samorządem lokalnym i instytucjami rynku pracy.

Wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem,
- liczba kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy,
- liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych,
- liczba podejmowanych inicjatyw wraz z jednostkami pomocy społecznej w celu wsparcia osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem,
- liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych, upowszechniających wiedzę o poruszaniu się na rynku pracy,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz integracji i aktywizacji osób bezrobotnych,
- liczba ofert pracy,
- liczba staży zawodowych,
- ilość nowych miejsc pracy utworzonych przez sfinansowanie wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy,
- liczba osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą,
- liczba osób uczestniczących w projektach.

5.2.2. Cel strategiczny II.

Doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia i opieki.

Wskaźniki:

- liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego,
- liczba kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze,
- liczba utworzonych grup wsparcia dla rodzin zastępczych,
- liczba szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych,
- liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe,
- liczba szkoleń dla kardy funkcjonującej w pieczy zastępczej,
- liczba szkoleń pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w dorosłym życiu,
- liczba udzielonych porad prawnych, psychologicznych i pedagogicznych,

- liczba dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych,
- liczba wydanych decyzji o umieszczeniu lub skierowaniu do placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- ilość imprez integracyjnych.

5.2.3. Cel strategiczny III.

Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym powiatu włocławskiego poprzez wyrównywanie szans w korzystaniu z praw i obowiązków, jakie przysługują pozostałym obywatelom.

Wskaźniki:

- liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania oraz kwota dofinansowania,
- liczba osób skierowanych do ŚDS,
- liczba realizowanych programów na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych,
- liczba imprez integracyjnych,
- liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- liczba osób, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym,
- liczba osób, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

5.2.4. Cel strategiczny IV.

Zmniejszenie szkód zdrowotnych i skutków społecznych spowodowanych piciem alkoholu.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych działalnością edukacyjną,
- liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- liczba zrealizowanych programów i projektów oraz liczba beneficjentów,
- ilość szkoleń dla kadry z zakresu profilaktyki i terapii uzależnień,
- ilość przeszkolonych osób.

5.3. Źródła finansowania.

Zawarte w Strategii cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w powiecie włocławskim wymagają odpowiedniego finansowania. Źródła, dzięki którym zaplanowane działania możliwe są do realizacji można podzielić na następujące grupy:

1. Środki własne powiatu.
2. Dotacje z budżetu państwa.

3. Fundusz celowe (PFRON, FP).

4. Środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

12. ZAKOŃCZENIE.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 jest jednym z ważniejszych i podstawowych dokumentów – stanowi lokalny fundament do prowadzenia polityki społecznej w powiecie włocławskim. Obejmuje swym zakresem zadania wszystkich instytucji, które działają na rzecz poprawienia sytuacji społecznej mieszkańców powiatu. Realizacja zadań będzie oparta na współpracy wszystkich instytucji oraz organizacji pozarządowych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 stanowi koncepcję działań pomocowych pozwalającą podjąć wyzwania teraźniejszości i przyszłości. Dzięki jej opracowaniu zostaną lepiej wykorzystane szanse rozwoju społeczności lokalnej. Możliwe będzie lepsze monitorowanie sytuacji społecznej i przygotowanie się do przeciwdziałania zagrożeniom. Zapobieganie czy też zwalczanie skutków zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym ma duże znaczenie dla ogólnego komfortu życia społeczności lokalnej. Aktywność samorządu lokalnego w obszarze polityki społecznej ukierunkowana na minimalizowanie skutków niekorzystnych zjawisk społecznych sprzyja spokojowi pojmowanego życia społecznego całej zbiorowości. To jak będzie wyglądał system profilaktyki i likwidowania skutków zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym zależy od tego, jakie działania już dzisiaj zostaną podjęte.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela nr 1 - ludność powiatu wrocławskiego w latach 2012-2014	str. 4
Tabela nr 2 - ludność powiatu wrocławskiego w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2012 – 2013	str. 5
Mapa nr 1 - powierzchnia powiatu wrocławskiego	str. 6
Tabela nr 3 - wykaz placówek służby zdrowia na terenie powiatu wrocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach	str.10
Tabela nr 4 - wykaz placówek oświatowych na terenie powiatu wrocławskiego w poszczególnych Gminach/Miastach	str.12
Tabela nr 5 - powody ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w ośrodkach pomocy społecznej powiatu wrocławskiego	str.16
Tabela nr 6 - ilość rodzin objętych wsparciem przez ops z powodu bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych, wielodzietnych w poszczególnych miastach/gminach powiatu wrocławskiego	str.17
Tabela 7 - bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg. wieku. Stan na 31.12.2014 r	str.18
Wykres nr 1 - bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg. wieku. Stan na 31.12.2014r.	str.19
Tabela 8 - bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg. wykształcenia. Stan na 31.12.2014r	str.19
Wykres nr 2 - bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg. wykształcenia. Stan na 31.12.2014r	str.19
Tabela 9 – bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31.12.2014 r.	str.20
Wykres nr 3 - bezrobotni z terenu powiatu wrocławskiego wg czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31.12.2014 r.	str.20
Tabela nr 10 - osoby bezrobotne z terenu powiatu wrocławskiego będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Stan na 31.12.2015 r	str.21
Tabela nr 11 - liczba osób niepełnosprawnych w powiecie wrocławskim. Stan na 31.12.2012r.	str.23
Tabela nr 12 - liczba rodzin objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności w powiecie wrocławskim. Stan na 31.12.2014 r.	str.24
Tabela nr 13 - liczba wydanych przez powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o niepełnosprawności orzeczeń o stopni niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu wrocławskiego w 2014 r ze względu na cel złożenia wniosku	str.24

Tabela nr 14 - Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej w powiecie włocławskim. Stan na 31.12.2015 r	str.25
Tabela nr 15 - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	str.26
Tabela nr 16 - pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	str.27
Tabela nr 17- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	str.28
Tabela nr 18 - Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	str.28
Tabela nr 19 - liczba rodzin zastępczych w gminach powiatu włocławskiego. Stan na 31.12.2015 r	str.32
Tabela nr 20 - wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej	str.32
Tabela nr 21 - okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej	str.32
Tabela nr 22 - powody umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	str.33
Tabela nr 23 - powody umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	str.34
Tabela nr 24 - wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	str.35
Tabela nr 25 - okres przebywania dzieci w pieczy instytucjonalnej	str.35
Tabela nr 26 -pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej w innych powiatach	str.36
Tabela nr 27 - zwrot środków dla powiatu włocławskiego za finansowanie wydatków na opiekę i wychowanie dzieci pochodzących z terenów innych powiatów	str.36
Tabela nr 28 - ilość dzieci przebywających na terenie powiatu włocławskiego pochodzących z terenów innych powiatów	str.36
Tabela nr 29 - ilość dzieci z powiatu włocławskiego przebywających poza powiatem	str.37
Tabela nr 30 - liczba rodzin oraz osób w rodzinie objętych wsparciem przez miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej działające na terenie powiatu włocławskiego	str.37
Tabela nr 31 - wykaz placówek oświatowych nadzorowanych przez Powiat Włocławski z określeniem ilości uczniów	str.39
Tabela nr 32 - Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu	str.41
Tabela nr 33 – osoby leczone z powodu zaburzeń psychicznych	str.42